

SCRIPTIE

Opdrachtgever: 'Dokter Snuffel'
Mandy van Laar

MAJOR 7_SOCIAAL PEDAGOGISCHE HULPVERLENING
Onderzoek naar het bekend maken en naar buiten
brengen van de meerwaarde van Dog Assisted
Interventions (DAI).

Julia de Haas
S1106124
SW4M7ZA3

Voorwoord

Voor u ligt het rapport waarin onderzoek gedaan is naar het bekend maken en naar buiten brengen van de meerwaarde van Dog Assisted Interventions. In dit rapport is onderzoek gedaan naar de probleemstelling rondom dit onderwerp; de erkenning en bekendheid van DAI.

In dit rapport zijn 2 rapporten, de sociale analyse en het praktisch inzicht, samengevoegd om er één duidelijk geheel van te maken. Dit is ook de reden dat er 2 inleidingen en 2 slotsommen / conclusies voorkomen.

Dit onderzoek is in opdracht van Mandy van Laar, oprichter van Dokter Snuffel. Het onderzoek is gedaan vanuit de opleiding Sociaal Pedagogische Hulpverlening op hogeschool Windesheim te Zwolle.

Graag wil ik Mandy van Laar bedanken voor haar positieve energie, steun en meedenken aan dit rapport. Ook voor alle meeloop- en netwerkdagen samen met haar open houding wil ik haar bedanken, hierdoor heeft het onderzoek een breed publiek bereikt en konden er veel meningen en ideeën meegenomen worden.

Daarnaast wil ik Jan Hulzebosch, mijn docentbegeleider, bedanken voor de hulp bij de opzet van het rapport, voor de feedback en het meedenken aan het proces.

Ten slotte wil ik mijn medestudenten bedanken voor de fijne samenwerking en de mogelijkheid om te kunnen sparren. Zelfs in de coronatijd zorgde dit voor een gevoel van steun met, en aan elkaar.

Ik wens u veel leesplezier toe.

IJsselmuiden, 16-12-2020

Julia de Haas

Inhoud

Voorwoord	1
Inleiding Sociale Analyse	4
Huidige situatie en aanleiding	4
Probleemstelling	5
Relevantie	5
Ethische afwegingen	6
Begripsbepaling	7
Leeswijzer	7
1. Methodische verantwoording	8
Literatuuronderzoek	8
Praktijkonderzoek	8
2. Resultaten.....	10
Hoe bekend is DAI in Nederland?	11
Hoe ondervinden de werknemers binnen de sector DAI de erkenning van het vak?	13
Hoe verloopt de communicatie tegenwoordig tussen de verschillende personen / organisaties werkzaam binnen de DAI?.....	14
3. Slotsom Sociale Analyse	15
4. Bibliografie Sociale Analyse	16
5. Inleiding Praktisch Inzicht	18
6. De 5 missiewaarden als onderbouwing	19
Waardevol leven.....	19
Waarden van de cliënt	19
Visies op waardevol leven	19
Interventie	20
Veerkracht en weerbaarheid.....	21
Factoren cliënt m.b.t. veerkracht en weerbaarheid	21
Visies op veerkracht en weerbaarheid.....	21
Interventie	22
Zorgen voor sociale cohesie en inclusie	23
Factoren cliënt m.b.t. sociale cohesie en inclusie.....	23
Visies op sociale cohesie en inclusie	23
Interventie	23
Sociale ongelijkheid	24
Factoren cliënt m.b.t. sociale ongelijkheid.....	24
Visies op sociale ongelijkheid	24

Interventie	24
Rechtvaardigheid	25
Probleemsituatie onrechtvaardigheid	25
Visies op rechtvaardigheid	25
Interventie	25
Conclusie	26
7. Progressief voorstel.....	27
Professionaliteit gedefinieerd	27
Huidige situatie en ontwikkelingen.....	27
Effectenladder	27
Onderzoek	28
AKR register	28
Ontwikkelingen	29
8. Conclusie, oplossingen en aanbevelingen.....	30
Conclusie	30
Oplossingen	30
Aanbevelingen	31
9. Filmpje.....	33
10. Bijlage 1: Succesvolle interventies DAI	34
Voorbeeld 1:	34
Voorbeeld 2:	34
Voorbeeld 3:	34
Voorbeeld 4:	35
Voorbeeld 5:	35
11. Bijlage 2: Interviewvragen deelvraag 2	36
12. Bijlage 3: Tekst filmpje.....	37
13. Bibliografie.....	39

Inleiding Sociale Analyse

Hieronder wordt in het kort een omschrijving van de huidige situatie gegeven, de aanleiding van het probleem beschreven met behulp van de '6 W's' (Verhoeven, 2011) en de probleemsituatie verhelderd. Ook worden de probleemstelling, doelstelling en de centrale vraag geformuleerd. Ten slotte zal de relevantie van dit probleem voor de beroepspraktijk toegelicht worden aan de hand van het Macro-, Meso- en Microniveau.

Huidige situatie en aanleiding

In dit onderzoek staan de Dog Assisted Interventions (DAI) centraal. DAI is een verzamelnaam voor iedere vorm van therapie, coaching, counseling, educatief programma of iedere activiteit ondernomen met behulp van honden. Onder DAI vallen onder andere Dog Assisted Therapy (DAT), Dog Assisted Education (DAE), Dog Assisted Activities (DAA), Dog Assisted Coaching (DAC) en angst voor honden (van Laar, z.d.). Het uiteindelijke doel van de interventie is om vooruitgang te krijgen in de fysieke, sociale, emotionele en/of cognitieve gezondheid of functioneren van een persoon (Raad voor Dieraangelegenheden, 2019). Wanneer de toepassing van DAI exact is begonnen is lastig te zeggen maar sinds de jaren 90 is er veel onderzoek gedaan naar het effect en de meerwaarde van DAI (Enders-Slegers, 2013).

DAI is geen beschermd beroep. Verscheidene organisaties bieden wel opleidingen aan die gevolgd kunnen worden, maar iedereen mag DAI uitvoeren. Officieel gezien is hier dus geen diploma voor nodig. Het gevolg hiervan is dat mensen met hun eigen, niet of nauwelijks getrainde hond aan het werk gaan. Dit kan risico's met zich meebrengen zoals bijt- en krabincidenten (Raad voor Dieraangelegenheden, 2019). Daarnaast wordt de erkenning van het beroep als minimaal ondervonden door de mensen die gediplomeerd werkzaam zijn binnen de sector DAI.

Verskillende mensen werkzaam binnen DAI geven aan dat zij tegen dit probleem aanlopen. De erkenning van het werk is minimaal in hun ogen en het wordt vaak als lastig ervaren om bekendheid te creëren. Daarnaast is de sector DAI een individualistisch werkgebied; kennis wordt zelden gedeeld en men staat weinig in verbinding met elkaar. Mandy van Laar, werkzaam bij Dokter Snuffel binnen DAI en tevens de opdrachtgever van dit onderzoek geeft aan dat ze zich soms niet serieus genomen voelt. "Als ik binnen een organisatie aan het werk ben bij een cliënt, heeft de rest van de organisatie geen idee dat ik met mijn honden kom werken, laat staan dat ze weten wat ik doe en wat voor prachtig effect het heeft", aldus Mandy. Ook geeft ze aan soms niet meegenomen te worden in de communicatie over een cliënt. Hierdoor wordt er cruciale informatie gemist wat het hulpverleningsproces kan beïnvloeden.

Mandy gaf om deze reden aan dat ze graag een onderzoek wil naar de bekendmaking en het naar buiten brengen van de meerwaarde van DAI.

Probleemstelling

Er komen steeds meer bewijzen dat honden heel veel kunnen betekenen in de fysieke, sociale en emotionele ontwikkeling voor mensen (CoHond, z.d.). Waar verscheidene personen werkzaam binnen de sector DAI tegen aan lopen is dat de bekendheid van DAI minimaal is hoewel er zichtbaar positieve effecten aan ondervonden worden. In de bijlage staan een aantal verhalen van succesvolle interventies met honden. Het feit dat de erkenning voor deze interventies minimaal is brengt verschillende negatieve effecten met zich mee. Gevolg hiervan is dat DAI therapeuten niet gezien worden als serieuze discipline en niet betrokken worden bij de begeleiding/behandeling van de cliënt. Hierdoor wordt er cruciale informatie, zoals cliëntontwikkeling, gemist door degene die de DAI uitvoert. Daarnaast is het zo dat het als lastig ondervonden wordt om DAI naar buiten te brengen. Het is nog geen bekend en erkend beroep, waardoor er veel mensen vraagtekens plaatsen bij de meerwaarde van DAI (Fine, 2019).

De centrale vraag binnen dit onderzoek is hoe ervoor gezorgd kan worden dat de meerwaarde van DAI beter bekend raakt, zowel in erkenning als in daadwerkelijke bekendheid.

Allereerst wordt er in dit rapport gekeken naar hoe de werknemers binnen de sector DAI de erkenning van het vak ondervinden. Daarnaast zal er onderzoek gedaan worden naar de bekendheid van DAI in Nederland. Ten slotte zal er gekeken worden naar de situatie op het gebied van communicatie tussen de verschillende organisaties binnen DAI.

Relevantie

Momenteel zijn er binnen Europa verschillende initiatieven opgestart welke zich bezighouden met het delen van kennis en ervaringen over AAI en ook DAI. Er is onlangs een Community opgezet; het International Center of Anthrozoology, kortweg ICofA (<https://icofa-aa.com/>). Hierbinnen zijn verschillende personen werkzaam in verschillende landen in Europa binnen AAI met elkaar verbonden. Door deze samenwerking wordt de kennis bij alle aangesloten organisaties verbreed en verdiept waardoor de kwaliteit van AAI en DAI wordt verhoogd. Binnen Europa is er dus een Community opgezet, deze staat alleen nog in de kinderschoenen. Dit onderzoek kan handvatten en ideeën bieden waardoor er, wellicht binnen Europa maar ook juist binnen Nederland, meer communicatie ontstaat tussen verschillende organisaties/mensen werkzaam binnen DAI. Dit draagt bij aan verbreding van de kennis en kwaliteit van de uitvoering in de sector.

Daarnaast, zoals uit de probleemstelling blijkt, zijn veel organisaties / bedrijven / mensen in Nederland zich niet bewust van het bestaan van DAI of de meerwaarde ervan. Ook is het zo dat DAI binnen de sociale studies als Sociaal Pedagogische Hulpverlening (SPH) of Social Work (SW) nog niet meegenomen wordt. DAI is een zeer snel groeiende sector; de Raad voor Dierenaangelegenheden constateert dat het aantal activiteiten rondom dier ondersteunde interventies (AAI) de laatste jaren is gestegen en dat het onderwerp ook bij de media in beeld is. DAI wordt in toenemende mate uitgevoerd; de organisaties KNGF geleidehonden en Stichting Hulphond Nederland laten groei zien. Zo zegt het jaarverslag van KNGF Geleidehonden in 2010 dat er 451 actieve combinaties (cliënt-hond combinatie) in Nederland aanwezig zijn en dit aantal is in 2016 gestegen naar 652 actieve combinaties. De jaarverslagen van Stichting Hulphond Nederland vermelden dat in 2014 er 2.000 therapie sessies bij kinderen in combinatie met honden hebben plaatsgevonden; dit aantal is in 2016 gestegen naar 3.300 sessies. (Raad voor Dierenaangelegenheden, 2019) De sector is dus duidelijk aanwezig in Nederland en laat positieve effecten zien. DAI bieden een bijdrage aan het verbeteren van het zelfvertrouwen, verminderde eenzaamheid, een gevoel van onafhankelijkheid en veiligheid (Fine, 2019).

Dit onderzoek kan helpen bij de bekendmaking van DAI in Nederland zodat er completer aanbod is voor bepaalde cliënten binnen de hulpverlening. Verschillende organisaties zoals verzorgingstehuizen, woongroepen, scholen en bedrijven zullen sneller gebruik maken van DAI waardoor er passende hulp geboden kan worden aan personen / cliënten. Er zijn veel doelgroepen gebaat bij het inzetten van honden. Voorbeelden hiervan zijn (dementerende) ouderen die door de DAI in beweging komen, sensorische ervaringen opdoen en motorische vaardigheden verbeteren (Ophorst et al., 2014). Tijdens een hulpverleningsgesprek kan een hond zorgen voor zelfvertrouwen en een verhoogde motivatie. Ook wanneer een cliënt bijvoorbeeld angst heeft voor te tandarts of om te eten, kunnen DAI bijdragen aan rust, veiligheid en zelfvertrouwen waardoor deze angsten overwonnen kunnen worden (Fine, 2019).

Verder kunnen hogescholen hier wellicht een rol in spelen door in een deel van hun opleiding kennis over DAI aan te bieden. Hierdoor worden de studenten breder opgeleid en kan de sector zich uitbreiden.

Ten slotte zal Dokter Snuffel, ofwel Mandy van Laar, resultaten uit dit onderzoek kunnen gebruiken waardoor zij gericht te werk kan gaan en haar diensten beter in kan zetten. Ook kan zij inspelen op de uitkomsten van de onderzoeken naar de bekendmaking van DAI met als gevolg dat ze op meer gebieden ingezet zal worden. Tot slot zal Dokter Snuffel, samen met andere organisaties die DAI uitvoeren, haar kennis door middel van betere communicatie kunnen verbreden en verdiepen.

Ethische afwegingen

Vooraf aan de interviews is aan de geïnterviewden gevraagd of ik hun naam en uitspraken mocht verwerken in mijn verslag met de mogelijkheid dat dit anoniem gebeurde. Op deze manier kan de privacy, mits de geïnterviewden dit willen, gewaarborgd blijven. Alle respondenten die in dit rapport naar voren komen hebben er echter voor gekozen om hun naam en organisatie wel bekend te maken. Verder is er voor Mandy van Laar, van waar veel informatie gebruikt kan en mag worden, een toestemmingsformulier in de bijlage gevoegd waarin zij toestemming geeft om de informatie te verwerken in dit verslag.

Naast dit alles wordt er vertrouwelijk omgegaan met de verkregen informatie en wordt dit slechts gebruikt voor dit rapport of verdere stappen om DAI bekender te maken. De respondenten zijn hiervan op de hoogte en hebben hier akkoord voor gegeven.

Begripsbepaling

Dog Assisted Interventions (DAI)	<i>Verzamelnaam voor iedere vorm van therapie, coaching, counseling, educatief programma of iedere activiteit ondernomen met behulp van honden.</i>
Dog Assisted Therapy (DAT)	<i>Sector waarin honden gebruikt worden om mensen te genezen of te leren omgaan met gezondheidsproblemen zoals mentale aandoeningen.</i>
Dog Assisted Coaching (DAC)	<i>Ervaringsgerichte en 'cliënt-centered' methode van coachen waarbij met de hond wordt samengewerkt.</i>
Dog Assisted Educations (DAE)	<i>Geplande en gestructureerde interventie welke bijdraagt aan educatie gerichte doelen.</i>
Dog Assisted Activities (DAA)	<i>Een aantal formeel gestructureerde sessies welke mensen helpen om specifieke doelen te bereiken in hun behandeling.</i>
Handler	<i>Persoon aanwezig bij de sessies, waarbij het zijn/haar taak is de hond te begeleiden. De handler neemt zelf geen deel aan het hulpverleningsproces.</i>
Animal Assisted Education (AAE)	Een specialistische toepassing van Animal Assisted Activities (AAA) of Animal Assisted Therapy (AAT) gericht aan studenten en klasgerelateerde interacties.
Animal Assisted Interventions (AAI)	Verzamelnaam van AAE, AAA, AAT of Animal Assisted Coaching (AAC)
Leeshonden	Hond waaraan een kind kan voorlezen met als doel de leesvaardigheid te verbeteren

Leeswijzer

In hoofdstuk 1 komt de methodische verantwoording naar voren waarin uitgelegd wordt welke methodes van informatieverwerking binnen dit rapport gebruikt worden en waarom. Hoofdstuk 2 presenteert de resultaten van de uit de inleiding naar voren gekomen (deel)vragen. Hoofdstuk 3 eindigt met de slotsom waarin de conclusie vermeld wordt. Van hieruit zal het volgende rapport, het Praktisch Inzicht, geschreven worden.

1. Methodische verantwoording

In dit hoofdstuk zal er onderscheid gemaakt worden tussen literatuuronderzoek en praktijkonderzoek. Voor beide manieren van informatieverzameling is het belangrijk dat de onderzoeker een onderzoekende houding aanneemt. Dit houdt in dat de onderzoeker opmerkzaam, nieuwsgierig, bedachtzaam en kritisch moet zijn (van den Herik & Schuitema, 2016).

Literatuuronderzoek

Ter voorbereiding op het literatuuronderzoek is er eerst veel overleg geweest. In Nederland is prof. dr. Marie-José Enders-Slegers een vooraanstaand persoon op het gebied van DAI. Zij heeft meerdere boeken, artikelen en onderzoeken geschreven waarvan in dit rapport gebruik gemaakt is. De interesse van DAI nam toe na de installatie van de leerstoel Antrozoölogie aan de Open Universiteit te Heerlen (Enders-Slegers, 2013). Binnen deze leerstoel is de afgelopen jaren veel onderzoek gedaan naar de effecten en de meerwaarde van DAI.

Naast de onderzoeken van prof. dr. Enders-Slegers en de Open Universiteit is er ook veel informatie verkregen binnen de betrokken organisaties van DAI in zowel Nederland als in het buitenland. Het Instituut Voor Antrozoölogie (IVA) en Animal Assisted Interventions in Zorg, Onderzoek en Onderwijs (AAIZOO) zijn bezig om de richtlijnen van het ISAAT / ESAAT (Europese en internationale richtlijnen) en International Association of Human-Animal Interaction Organizations (IAHAIO) ook in Nederland toe te passen (van Laar, z.d.). Hierdoor is er recentelijk onderzoek gedaan naar de toepassing van DAI, waarvan in dit rapport gebruik gemaakt is. Ook wordt er binnen ICofA (International Center of Anthrozoology) de nodige kennis gedeeld van waaruit literatuur gehaald is.

Om tot wetenschappelijke verantwoording te komen is er naar bestaande onderzoeken gezocht via verschillende databanken zoals: Google Scholar, Science Direct, Pubmed, springerlink, etc. Zoektermen die gebruikt zijn om tot passende en relevante literatuur te komen waren onder andere *'Dog Assisted Interventions'* / *'Dog Assisted Coaching'* / *'Dog Assisted Therapy'* / *'Dog Assisted Activities'* / *'Canine Therapy'* en *'Therapy Dog'*.

Ten slotte zijn er verscheidene (internationale) boeken geraadpleegd om zowel achtergrondinformatie te verkrijgen als informatie wat verwerkt is in het onderzoek. Voorbeelden hiervan zijn: *'Handbook on animal assisted therapy'* / *'Handboek dieren in de zorg'* / *'Animal assisted interventions'* / *'Animal-assisted Interventions for Individuals with Autism'* en *'Animal-Assisted Interventions in Health Care Settings'*.

Praktijkonderzoek

Betrouwbaarheid en validiteit zijn belangrijke waarden bij een onderzoek. Onder validiteit vallen instrumentele validiteit en ecologische validiteit. Om instrumentele validiteit te verkrijgen zullen er van tevoren vragen opgesteld worden, waar men van af mag wijken maar die wel richting geven aan het gesprek zodat het meet wat het moet meten. Om de ecologische validiteit te waarborgen zullen de bevrageden geïnterviewd worden in hun persoonlijke werkomgeving of hun dagelijkse praktijk. Om te komen tot een betrouwbaar onderzoek, dat wil zeggen dat de mate waarin een meting gedaan wordt onafhankelijk is van toeval (Baarda, 2019), worden er verschillende stakeholders geïnterviewd en hun ervaringen, ideeën en gedachten meegenomen in dit onderzoek.

Dit onderzoek is kwalitatief. Kwalitatief onderzoek wordt ingezet om te ontdekken, bijvoorbeeld om vast te stellen wat het karakter van het probleem is (Baarda, 2019). Als onderzoeksmethode is er gekozen voor een open interview, waarbij er gebruik gemaakt wordt van een half- of semigestructureerde vorm. De interviews vinden face-to-face plaats. Het voordeel van een open

interview is dat er vrij snel informatie verkregen wordt over veel onderwerpen en dat er meteen doorgevraagd kan worden als daar aanleiding toe is (Baarda, 2019).

In een halfgestructureerd interview liggen de vragen en antwoorden niet van tevoren vast, maar de onderwerpen wel (Heerink, 2009). Hierdoor kan er richting aan het gesprek gegeven worden maar heeft de geïnterviewde partij de ruimte om zijn/haar verhaal en bevindingen zo open mogelijk te delen.

Binnen Dokter Snuffel zijn 10 teams werkzaam, deze worden ingezet bij de wisselende doelgroepen en activiteiten. Een 'Dokter Snuffel Team' bestaat uit een Dr. Snuffel hond en een vaste begeleider (Dokter Snuffel, z.d.). De meeste teams hebben een vaste werklocatie zodat de cliënten en begeleiders ook aan de medewerker en hond(en) gewend raken. Om een zo een compleet mogelijk beeld te krijgen van de daadwerkelijke werkzaamheden binnen Dokter Snuffel is er besloten dat de werkwijze van alle teams duidelijk en ook meegenomen wordt. Op deze manier ontstaat er een objectiever beeld.

Bij dit onderzoek zijn verschillende partijen betrokken (stakeholders). Allereerst zijn er de personen werkzaam binnen Dokter Snuffel. Om het aangekaarte probleem helder te krijgen vanaf de uitvoerende kant van het vak, in dit geval de mensen werkzaam binnen DAI, zullen hun ervaringen meegenomen worden in dit rapport. De ervaringen hiervan zullen door middel van interviews en informele gesprekken genoteerd en verwerkt worden. De teams zullen geselecteerd worden. Selectie van de personen die geïnterviewd worden zal gedaan worden naar aanleiding van de werkzaamheden van de verschillende teams. Denk hierbij bijvoorbeeld aan de doelgroep en de betrokken cliënten, ook met het oog op de mogelijkheid tot het bevragen van eventuele cliënten of medewerkers.

Tot slot zullen er open interviews en informele gesprekken plaatsvinden onder personen die werkzaam zijn binnen de DAI in Nederland. Door middel van het leggen van contacten op netwerkdagen kan er toegang verkregen worden tot meer informatie van deze personen. Op de netwerkdagen zelf zullen gesprekken plaatsvinden en achteraf zal er via LinkedIn contact gezocht worden voor eventuele verdere informatie. Voor dit rapport zijn er 6 mensen daadwerkelijk geïnterviewd en zijn er met meer dan tien personen gesprekken gevoerd over hun ervaringen, ideeën en meningen. De selectie hiervoor is voortgekomen uit de contacten die opgedaan zijn via Mandy, met name eigenaren van bedrijven, personen die prominent aanwezig zijn in de ontwikkeling van DAI en de professor die in Nederland over veel kennis beschikt.

2. Resultaten

Binnen dit hoofdstuk zal er antwoord gegeven worden op de deelvragen;

- 1) Hoe bekend is DAI in Nederland?: Hoe en waar wordt het toegepast, wat is de wet en regelgeving en hoe zit het met de financiering?
- 2) Hoe ondervinden de werknemers binnen de sector DAI de erkenning van het vak?
- 3) Hoe verloopt de communicatie tegenwoordig tussen de verschillende personen / organisaties werkzaam binnen de DAI?

Om op deze vragen antwoord te kunnen geven zal er gebruik gemaakt worden van zowel literatuuronderzoek als praktijkonderzoek (zie Methodische verantwoording). Bij de eerste deelvraag zal er literatuuronderzoek gedaan worden om een goed en betrouwbaar beeld te krijgen van de huidige situatie in Nederland omtrent DAI. Voor deelvraag 2 en 3 worden interviews en gesprekken ingezet om de ervaringen, ideeën en meningen van de mensen werkzaam binnen de DAI in kaart te brengen.

Als er gekeken wordt naar het bewijs van de effectiviteit van DAI, kunnen hier zeker nog stappen gemaakt worden. Van Yperen en Veerman hebben in 2008 een kader opgesteld waarin de effectiviteit van interventies is ingedeeld in een aantal niveaus. Daarvoor hebben zij de 'effectenladder' ontwikkeld. Deze kent vijf niveaus van bewijskracht die aangeven hoe effectief een interventie is (NJI, z.d.). Als de effectenladder toegepast wordt op DAI blijkt dat het voldoet aan de eerste drie treden. Hieronder valt trede 1; de interventie is voorwaardelijk. Het staat op papier waarbij de aandacht gaat naar het doel van de interventie, de doelgroep, de aanpak en de randvoorwaarden. Ook voldoet DAI aan trede 2, waarbij de interventie veelbelovend is en ondersteund wordt met onderzoek. Een greep uit de onderzoeken die gedaan zijn: Onderzoek van het effect van DAI bij patiënten met chronische depressie liet zien dat het 'gelukshormoon' oxytocine werd aangemaakt wanneer deze patiënten in contact waren met honden of terugdachten aan het contact. Hierdoor kregen de patiënten een opleving en het verminderde angst (Hoffmann, Hyung Lee, Wertenaue, Ricken, Jansen, Gallinat & Lang, 2009). Ook is er onderzoek gedaan naar het effect van DAI bij studenten waaruit bleek dat contact met honden het stressniveau liet dalen (Grajfoner, Harte, Potter & McGuigan, 2017) Als laatste voorbeeld zijn er onderzoeken gestart naar het effect van DAI op kwaliteit van leven bij verzorgingstehuizen voor bewoners met dementie. Resultaten hiervan zijn soortgelijk aan bovenstaande onderzoeken; het verminderd stress, de patiënten kwamen tot rust en met name het effect op dementie is dat men de interventies vaak onthield (Kårefjård&Nordgren, 2018). Trede drie omvat de doeltreffendheid van de interventie. Er zijn cijfers beschikbaar over de uitkomsten van de interventies waardoor er aanwijzingen geleverd worden voor de effectiviteit van de interventie bijvoorbeeld op het gebied van stressvermindering bij studenten(NJI, z.d.) (Fine, 2019) (Grajfoner et al., 2017). Echter, trede 4 en 5 ontbreken bij DAI. DAI wordt momenteel breed ingezet en wordt vaak aangepast aan de behoeftes / hulpvraag van de cliënt. Hierdoor komt de betrouwbaarheid en effectiviteit van de interventie in het geding. Plausibiliteit, wat onder trede 4 valt, is hierdoor niet van toepassing op DAI. Ook trede 5, de bewezen effectiviteit van DAI, ontbreekt. Er is veel onderzoek gedaan naar de meerwaarde van het inzetten van honden en er zijn veel positieve effecten ondervonden en onderzocht. Toch is het zo dat DAI als geheel nog niet genoeg theoretisch onderzocht is. Kortom: DAI is effectief in de praktijk, maar nog niet bewezen effectief. Er kunnen nog zeker stappen ondernomen worden om de interventie tot een bewezen effectieve status te brengen (Van Yperen, Veerman & Bijl, 2017).

Hoe bekend is DAI in Nederland?

Zoals in de Inleiding al beschreven werd, is het niet volledig duidelijk wanneer de toepassing van DAI begonnen is. Wel is duidelijk dat de afgelopen decennia DAI in steeds grotere mate wordt toegepast (Schuurmans, Enders-Slegers, Verheggen & Schols, 2016).

DAI wordt in verschillende werkvelden in Nederland ingezet. De twee meest voorkomende toepassingen zijn honden op (basis)scholen en in verzorgingstehuizen. Uit onderzoek blijkt dat de huidige situatie van de inzet van AAE op reguliere basisscholen in Nederland als volgt is: van de ruim 300 bevroegde scholen zegt 15,9% AAE in te zetten, meestal in de vorm van een klasdier of bezoekdier. De meeste scholen zetten elke dag AAE in waarbij zij het effect ervaren dat de kinderen leren verantwoordelijkheden te dragen. 11% van de scholen heeft interesse om in de toekomst AAE in te zetten, 33% weet dit nog niet en de rest heeft hier geen interesse in. Waar scholen hierbij tegen aanlopen is dat sommige leerlingen/docenten allergieën hebben. Daarbij speelt mee dat AAE nog vrij onbekend is en dat sommige scholen er niet altijd een beeld bij hebben (Regterschot, 2016). Uit onderzoek naar DAI in verzorgingstehuizen in Nederland komt naar voren dat 125 van de 165 ondervraagde organisaties gebruik maken van AAI. De meeste van de verzorgingstehuizen maken gebruik van bezoekdieren, voornamelijk honden (108) en konijnen (76). Deze bezoekdieren worden aangeboden tijdens recreatieprogramma's gedurende de dag (Schuurmans et al., 2016).

Wanneer er gekeken wordt naar de wet en regelgeving van DAI in Nederland blijkt dat er weinig is geregeld. Zoals in de Inleiding al genoemd werd is DAI geen beschermd beroep.

In het kader van dierondersteunde interventies wordt het dier primair ingezet als middel om het welzijn van de mens te bevorderen. Dit kan het welzijn van de betrokken dieren schaden. Zonder redelijk doel staat de Wet Dieren (art. 2.1.1) inbreuk op het welzijn van dieren niet toe. Daarbij erkent de Wet Dieren dat dieren een intrinsieke waarde hebben (art. 1.3) (Raad voor Dieraangelegenheden, 2019). Tijdens de inzet van honden bij DAI moet er gelet worden op het welzijn van het dier. Inbreuk op de integriteit of dit welzijn van de hond moet worden voorkomen en aan de zorg die dieren nodig hebben moet voldaan worden. Deze zorg is afgeleid van de 5 vrijheden van Brambell: Vrij van dorst, honger en onjuiste voeding; fysiek en fysiologische ongerief; pijn, verwonding en ziektes; angst en chronische stress; en beperking van hun natuurlijk gedrag (Ophorst et al., 2014).

Iedereen kan zonder enige vorm van scholing, vaardigheden of kennis dierondersteunde interventies aanbieden, uiteraard zolang dit niet in strijd is met de Wet op de beroepen in de individuele gezondheidszorg en de Wet dieren. Diegene die zich willen verdiepen in het toepassen van dierondersteunde interventies krijgen te maken met verschillende aanbieders van cursussen, waarbij de inhoud van de verschillende cursussen niet overeenkomt (Raad voor Dieraangelegenheden, 2019). Interviews met aanbieders van interventies toonden dat er in de branche een beweging en verlangen bestaat tot professionalisering. Op initiatief van Marie-José Enders-Slegers heeft het Instituut voor Antrozoölogie een richtlijn ontwikkeld voor de inzet van honden bij dierondersteunde interventies (Open Universiteit, 2017).

Vanaf 2020 is het AAI-kwaliteitsregister (AKR) opengesteld. In het AKR kunnen alle beroepsmatige AAI beoefenaren zich aanmelden. Door registratie in het AKR maken zij aantoonbaar dat zij praktisch en theoretisch deskundig zijn en blijven (AAI-register, z.d.). Momenteel is dit register puur bedoeld voor mensen werkzaam in DAI om zich aan te melden zodat er in kaart gebracht wordt wie er allemaal werken met honden en mensen. Op dit moment zit het AKR in een overgangperiode, waarbij gekeken wordt wat voor opleidingen / kennis mensen in de sector hebben. Dit met als doel om na deze periode de erkende opleidingen duidelijk te hebben en dit ook als eis te stellen om je aan te kunnen melden. Daarnaast is er een werkgroep opgestart die het oprichten van een branchevereniging, die toeziet op het naleven van de afgesproken gedragscode en ethische richtlijnen, als prioriteit heeft. De werkgroep, 'Raad voor Dieraangelegenheden' (RDA), bestaat op dit moment onder andere uit vertegenwoordigers van AAIZOO, het Instituut voor Antrozoölogie (IVA), Pets4care, Federatie Paardrijden Gehandicapten, Caprilli Coaching, Coachhond, KNHS, Centrum voor Paardencoaching, Epona Coaching en het SpeelAtelier.

Een gevolg van de onbekendheid van DAI is dat de meeste dierondersteunende interventies niet in aanmerking komen voor een vergoeding vanuit de zorgverzekering (zowel de basisverzekering, als de aanvullende verzekeringen). De basisverzekering vergoedt deze interventies niet vanwege ontoereikend wetenschappelijk bewijs van effectiviteit van de interventie (Zorginstituut Nederland, z.d.). Wanneer therapeuten die werken met DAI SKJ geregistreerd zijn, kunnen ze wel gefinancierd worden vanuit de gemeente. Aanvullende verzekeringen vergoeden de interventies in de meeste gevallen niet vanwege de ongeorganiseerde sector (Barten & de Boer, 2013). Zorgverzekering moeten wel een vergoeding verlenen voor blindengeleidehonden, signaalhonden (voor slechthorenden) en ADL-honden (Regeling zorgverzekering: Art. 2.6). Om voor deze vergoeding in aanmerking te komen is er een medische indicatie nodig (Raad voor Dieraangelegenheden, 2019).

Hoe ondervinden de werknemers binnen de sector DAI de erkenning van het vak?

Door middel van het uitvoeren van verschillende interviews en gesprekken is er een beeld gekomen vanuit de werknemers van DAI over de erkenning van het vak. Margot Swart, oprichter van CoHond en trainer bij TopDog Nederland, gaf aan dat de erkenning van het vak eigenlijk twee kanten heeft. “Je hebt absoluut te maken met sceptici die dan zeggen: ‘Beetje wandelen met de hond dat wil en kan ik ook wel, dat is lekker makkelijk.’” Ze gaf aan dat deze mensen niet door hebben wat het vak precies inhoudt en wat er voor nodig is om dit te kunnen uitvoeren. Toch gaf Margot ook aan dat er bij veel bedrijven wel degelijk waardering is voor de werkzaamheden die zij uitvoert. Omdat Margot vanuit haar oude baan de sector DAI in is gedoken, kennen mensen haar al van jaren terug. Hierdoor wordt zij vanuit haar netwerk bewust ingezet omdat mensen haar professionaliteit erkennen. Waar Margot vooral op doelt is de angst van waaruit veel coaches te werk gaan. Coaches zijn in haar ogen vaak bang voor de reacties van anderen of zijn bang dat mensen er met hun kennis van door gaan wanneer ze ervaringen delen. Zelf is ze al jaren bezig om haar netwerk op te bouwen en CoHond te promoten. Wanneer mensen hun kennis niet willen delen en hun netwerk niet uit willen breiden komt er ook minder naamsbekendheid en erkenning van het vak vindt zij. Ook Nicky Barendrecht-Jenken, oprichter van Stichting AAI-maatje en werkzaam binnen Reading Education Assistance Dogs, geeft aan dat DAI binnen Nederland nog niet heel bekend is. De meeste mensen die binnen DAI werken, ook zij, zijn hier via via mee in aanraking gekomen. Het is lastig om ergens binnen te komen en dus willen mensen volgens haar dit vaak voor zichzelf houden. Dit houdt de bekendheid van het vak tegen en hierdoor merkt zij dat de erkenning ook minder is dan ze eigenlijk zou willen. Zelf werkt Nicky vooral ook met ‘leeshonden’; honden die ondersteunen om de leesvaardigheid van kinderen te verbeteren. Zij geeft aan dat ook hierbij mensen vaak twijfelen over de inzet van deze honden. “Mensen denken vaak dat elke hond hiervoor gebruikt kan worden hoewel dit verre van waar is.” Mandy van Laar, opdrachtgever van dit rapport en eigenaar van Dokter Snuffel, geeft heel duidelijk aan dat zij de erkenning van het vak echt als een probleem ziet. “Veel mensen binnen een organisatie weten niet eens waar ik mee bezig ben als ik met mijn honden langskom, hoewel ik hier al jaren elke week langskom, dit vind ik echt heel erg.” Voor haar was het maken van dit rapport met name gericht op het verbeteren van de erkenning van het vak.

Conclusie hiervan is dat over het algemeen de erkenning van het vak als minimaal gezien wordt. Deze mening delen zowel Mandy van Laar, Nicky Barendrecht-Jenken en Dafne Rademakers (oprichter van Herstel Op Poten) met elkaar. Margot Swart erkent ook de andere kant hiervan. Wanneer mensen eenmaal bekend zijn met de meerwaarde van DAI erkennen ze het vak ook en zetten ze DAI graag in. “Het is alleen heel moeilijk om de precieze werking van DAI te kunnen vertellen omdat het zo breed is en je nooit van tevoren weet hoe iets gaat lopen.” Margot, maar ook Mandy geven aan dat eigenlijk iedereen het moet ervaren om te kunnen weten wat het inhoudt en wat het kan betekenen.

Hoe verloopt de communicatie tegenwoordig tussen de verschillende personen / organisaties werkzaam binnen de DAI?

Wat in de vorige deelvraag ook al naar voren kwam is dat de communicatie tussen veel bedrijven werkzaam binnen de DAI stug verloopt. Veel coaches, vooral wanneer deze net begonnen zijn, zijn vaak angstig om hun kennis en ervaringen te delen met anderen. Nicky Barendrecht-Jenken noemde het ernstig dat zo weinig mensen elkaar opzoeken. “Het is een heel individueel werkveld, hoewel iedereen behoefte heeft aan professionalisering en naar mijn idee kan die professionalisering alleen ontstaan wanneer bedrijven onderling communiceren”. Elk jaar organiseert CoHond een landelijke informatiedag waarop workshops gegeven worden, kennis met elkaar gedeeld wordt en het netwerk uitgebreid kan worden. Uit gesprekken met Margot blijkt dat veel mensen die workshops toch niet willen geven omdat ze hier ‘niks voor krijgen’. Margot wijst erop dat dit precies de verkeerde denkwijze is. Ze geeft aan dat mensen er inderdaad geen geld voor krijgen, maar wel naamsbekendheid. “DAI moet je ervaren en juist op die manier word je bekender en krijg je meer kennis.” Men krijgt er dus wel degelijk wat voor alleen durven mensen het, naar haar mening, niet zo te zien. Daarnaast wijst Margot er ook op dat de gemiddelde coach naar haar idee geen ondernemer is. “Ze zijn vaak bang voor het woord ‘commercieel’ en durven hun bedrijf niet vanuit de zakelijke kant te bekijken.” Wanneer een bedrijf niet zakelijk aanvoelt zet men zich ook minder in voor het netwerken, de sociale media, het delen van kennis en professionalisering, vertelt Margot.

Toen aan Marie-Jose Enders-Slegers de vraag gesteld werd hoe zij de communicatie op dit moment ervaart binnen het vakgebied DAI, kwam zij steeds terug op het AKR register. “Zo kunnen we laten zien dat je kwaliteit hebt en zo kun je ook doorverwijzen naar elkaar” geeft Marie-Jose aan. Daphne Rademakers van Herstel op Poten geeft hierbij eerlijk aan dat het rationeel gezien en op papier zeker zo werkt, maar in de praktijk niet. Zelf wil ze haar kennis graag delen maar ze weet uit ervaring dat mensen veel dingen liever voor zichzelf houden, juist omdat het momenteel nog zo moeilijk is om ergens binnen te komen.

Margot Swart is een voorstander van het AKR register, maar het heeft in haar ogen nog niet heel veel waarde. “Ik kan op 1 hand tellen hoe vaak het AKR register op sociale media gedeeld is” vertelt ze. Dit draagt volgens haar bij aan dat het nog niet bekend is onder de mensen. Naar haar idee kan het AKR register zeker hulp bieden bij het vergroten van de professionaliteit en als een soort platform dienen waarop mensen elkaar kunnen vinden en dus ook hun kennis kunnen delen. Toch ziet zij dit binnenkort nog niet gebeuren. Degenen die ervoor aangesteld zijn om het AKR bekend te maken vinden het nog spannend om een platform te openen of dit vaak te delen op sociale media. Dit is ook het geval bij AAIZOO, een platform die ervoor bedoeld is om eindelijk die kennis te delen waar iedereen op zit te wachten. Ze vindt het ingewikkeld dat er zo slecht gecommuniceerd wordt, hoewel er zo ontzettend veel behoefte aan is.

3. Slotsom Sociale Analyse

Wanneer de uitkomsten van het onderzoek bekeken en samengevat worden, komt duidelijk naar voren dat de sector DAI kampt met een probleem. Dit probleem uit zich bij de mensen werkzaam binnen de sector als minimale erkenning voor het werk wat zij verrichten. Daarnaast is DAI nog niet algeheel bekend binnen de samenleving. Kort gezegd; er is sprake van een gebrek van erkenning en bekendheid van het vak.

De effecten van DAI zijn door middel van verscheidene onderzoeken en voorbeelden in dit rapport duidelijk aan het licht gekomen. De intenties om het vak op grote schaal uit te voeren zijn er en het werk brengt positieve effecten met zich mee, toch loopt het momenteel nog ergens spaak. Dit wordt ook door sommige personen binnen de sector opgemerkt, daarom is kort geleden het AKR register opgericht. Knelpunt bij dit register is alleen dat het nog niet algemeen bekend is. Het kost geld om je in te schrijven maar voor degenen die DAI uitvoeren is het voordeel hiervan nog niet duidelijk. Hierdoor schrijft bijna niemand zich nog in waardoor het ook niet op gang komt en de professionaliteit van het werkveld voor buitenstaanders op de achtergrond blijft.

Het gebrek aan uitstraling van professionaliteit is iets wat steeds terugkeert. Het feit dat de erkenning van de sector DAI laag is en het nog niet algeheel bekend is en ingezet wordt, wijst er op dat er gewerkt kan worden aan de professionaliteit, of het naar buiten brengen hiervan, van het vak. Hoe dit aangepakt kan worden, wordt onderzocht in het volgende rapport 'Praktisch Inzicht'.

De vraag die in opvolgend rapport Praktisch Inzicht centraal zal staan luidt:

'Hoe kan ervoor gezorgd worden dat het vakgebied DAI geprofessionaliseerd wordt waardoor de erkenning van het vak en de bekendheid ervan toe zullen nemen?'

Doel van deze vraag is om de sector DAI handvatten te kunnen bieden waardoor er inzicht komt in de punten waar het vakgebied nog in kan groeien. Door hiernaar te kunnen kijken zullen knelpunten aangepakt kunnen worden zodat DAI zal groeien in zijn professionaliteit. Op die manier kan DAI binnen Nederland op de kaart gezet worden en zal DAI ook binnen de zorg in Nederland zijn plek krijgen. Dit betekent voor de sector DAI dat er meer erkenning voor het vak zal komen omdat het voor buitenstaanders duidelijk en tastbaar wordt wat DAI precies kan betekenen. Naast dat het voor de sector DAI zelf effect zal hebben wanneer er professionalisering plaats zal vinden, is het ook belangrijk voor cliënten. Zoals uit de voorbeelden in de bijlage naar voren komt kan een interventie met een hond op veel gebieden zoveel meer betekenen dan jarenlange hulpverlening soms kan doen. Wanneer DAI beter bekend raakt zullen er dus meer soortgelijke interventies ingezet kunnen worden waardoor meer cliënten dit kunnen ervaren en er geholpen mee kunnen worden. Op wat voor gebieden het vak DAI kan bijdragen aan een verbetering van de zorg zal onderbouwd worden in het Praktisch Inzicht.

Daarnaast zal in het Praktisch Inzicht onderzocht worden hoe de professionalisering bereikt kan worden. Naar aanleiding van wat er in dit rapport naar voren gekomen is zullen de oplossingen gevonden worden op het gebied van communicatie en professionalisering. Daarnaast zal het AKR register nader onderzocht worden om te kijken wat men hierin kan verbeteren ten gunste van de sector DAI.

Wanneer deze knelpunten / problemen aangepakt worden kan DAI zijn welverdiende plek innemen in Nederland, zowel in de zorgsector als binnen de gehele samenleving.

4. Bibliografie Sociale Analyse

- AAI-Kwaliteitsregister (z.d.). *Over het AKR: Het AAI-kwaliteitsregister (AKR)*. Geraadpleegd op 22-09-2020 via <https://aairegister.nl/>
- Baarda, B. (2019). *Dit is onderzoek!: Handleiding voor kwantitatief en kwalitatief onderzoek*. 3^e Druk. Groningen: Noordhoff Uitgevers
- Barten, M., & de Boer, M. (2013). *Samen op weg naar professionalisering: Een onderzoek naar mogelijke interne en/of externe samenwerkingsverbanden om het werkveld paardencoaching te professionaliseren*. Leeuwarden: VHL
- CoHond (z.d.). *CoHond trainingscentrum : Gespecialiseerd in Topdog & training met psychosociaal hulphonden*. Geraadpleegd op 18-08-2020 via <https://www.cohond.nl/>
- Dokter Snuffel (z.d.). *Dokter Snuffel: Dog Assisted Interventions*. Geraadpleegd op 11-08-2020 via <http://dokersnuffel.nl/dog-assisted-interventions/>
- Dokter Snuffel (z.d.). *Dokter Snuffel: Dokter Snuffel Teams*. Geraadpleegd op 21-09-2020 via <http://dokersnuffel.nl/dog-assisted-interventions/dokter-snuffel-teams/>
- Enders-Slegers, M.J. (2013). *Antrozoölogie: (over)leven met dieren*. Geraadpleegd op 11-08-2020 via https://www.ou.nl/documents/40554/57422/Oratieboekje_Antrozoologie.pdf/6cc13dd3-77b9-4989-b76e-6338d06c5b7d
- Fine, A. (2019). *Handbook on Animal-Assisted Therapy: Foundations and Guidelines for Animal-Assisted Interventions*. Amsterdam: Elsevier Science Publishing Co Inc
- Grajfoner, D., Harte, E., Potter, L. M. & McGuigan, N. (2017). *The Effect of Dog-Assisted Intervention on Student Well-Being, Mood, and Anxiety*. Geraadpleegd op 26-09-2020 via <https://www.mdpi.com/1660-4601/14/5/483>
- Heerink, M. (2009). *Onderzoek in zorg en welzijn: Een praktische inleiding*. Londen: Pearson Education
- Hoffmann, A. O. M., Hyun Lee, A., Wertenauer, F., Ricken, R., Jansen, J. J., Gallinat, J. & Lang, U. E. (2009). *Dog Assisted intervention significantly reduces anxiety in hospitalized patients with major depression*. Geraadpleegd op 26-09-2020 via https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S1876382009000419?casa_token=dHHRv_dReivoAAAAA:hn7CdhrXOeAr7Idk8AYZJAJ2HSnBVUS5Bm65sSqMDTDSIzkE69MU_QN2GGAbQ58zuh7n5y0-ZFE
- Kårefjård, A. & Nordgren, L. (2018). *Effects of dog-assisted intervention on quality of life in nursing home residents with dementia*. Geraadpleegd op 26-09-2020 via <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/11038128.2018.1467486>

- Open Universiteit (2017). *OU hoogleraar neemt initiatief voor landelijke richtlijnen honden in gezondheidszorg*. Geraadpleegd op 22-09-2020 via <https://www.ou.nl/-/ou-hoogleraar-neemt-initiatief-voor-landelijke-richtlijnen-honden-in-gezondheidszorg>
- Ophorst, S., Ruis, M., Pompe, V., de Jong, M., van der Borg, J., Beerda, B., Visser, K., Oomkes, C., van Bente, P., van de Graaf-Kramer, P. (2014). *Dieren in de zorg*. Wageningen: Ontwikkelcentrum
- Raad voor Dieraangelegenheden (2019). *Dierbare hulpverleners: Welzijn voor mens en dier?* Geraadpleegd op 16-08-2020 via <https://edepot.wur.nl/477722>
- Regterschot, E. (2016). *Animal Assisted Education in het reguliere basisonderwijs in Nederland: Een onderzoek naar de mogelijkheden die Animal Assisted Education biedt voor het reguliere basisonderwijs in Nederland*. Geraadpleegd op 22-09-2020 via <http://www.aaizoo.nl/wp-content/uploads/2016/06/AAE-in-het-reguliere-basisonderwijs-in-Nederland-voor-digitaal.pdf>
- Rietveld-Piepers, B. (2018). *De inzet van dieren in zorg en onderwijs: Recente ontwikkelingen en signalering van risico's voor het welzijn van honden*. Geraadpleegd op 11-08-2020 via https://instituutvoorantrozologie.nl/wp-content/uploads/2019/08/rapport-AAI_N.pdf
- Schuurmans, L., Enders-Slegers, M.J., Verheggen, T. & Schols, J. (2016). *Animal-Assisted Interventions in Dutch Nursing Homes: A Survey*. Geraadpleegd op 22-09-2020 via <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S152586101630055X>
- Van den Herik, M., Schuitema, A. (2016). *Een onderzoekende houding: Werken aan professionele ontwikkeling*. Bussum: Coutinho
- Van Yperen, T., Veerman, J.W. & Bijl, B. (2017). *Zicht op effectiviteit: Handboek voor resultaatgerichte ontwikkeling van interventies in de jeugdsector*. Rotterdam: Lemniscaat
- Verhoeven, N. (2011). *Wat is onderzoek?* Den Haag: Boom Lemma

5. Inleiding Praktisch Inzicht

Het onderwerp dat in beide rapporten, de Sociale Analyse en het Praktisch Inzicht, centraal staat is het onderzoek naar het bekend maken en naar buiten brengen van de meerwaarde van Dog Assisted Interventions (DAI). In het vorige rapport, de Sociale Analyse, is de probleemstelling uitvoerig onderzocht. Hieruit zijn verschillende deelvragen voortgekomen en ook beantwoord. De deelvragen die onderzocht zijn luiden:

- 4) Hoe bekend is DAI in Nederland?: Hoe en waar wordt het toegepast, wat is de wet- en regelgeving en hoe zit het met de financiering?
- 5) Hoe ondervinden de werknemers binnen de sector DAI de erkenning van het vak?
- 6) Hoe verloopt de communicatie tegenwoordig tussen de verschillende personen / organisaties werkzaam binnen de DAI?

Kort samengevat komen de volgende problemen hieruit naar voren. De erkenning van het vak DAI wordt als minimaal gezien door de mensen werkzaam binnen deze sector. Daarnaast is de communicatie met zowel de organisaties werkzaam binnen DAI onderling, als tussen de organisaties en de mensen die DAI inzetten, minimaal. Bijkomend dat in Nederland DAI vaak niet vergoed wordt door zorgverzekeringen omdat dit niet als een officiële werkwijze gezien wordt, tenzij je zelf SKJ of als therapeut geregistreerd bent. De kern van deze problemen kan gezien worden als het gebrek aan (uitstraling van) professionaliteit van het vak DAI. Het feit dat de erkenning van de sector DAI laag en het nog niet algeheel bekend is en ingezet wordt, wijst er op dat er gewerkt kan worden aan de professionaliteit, of het naar buiten brengen hiervan (de Haas, 2020). Hoe dit aangepakt kan worden, wordt onderzocht in dit rapport.

De vraag die hierbij centraal zal staan luidt:

'Hoe kan ervoor gezorgd worden dat het vakgebied DAI geprofessionaliseerd wordt waardoor de erkenning van het vak en de bekendheid ervan toe zullen nemen?'

Doel van deze vraag is om de sector DAI handvatten te kunnen bieden waardoor er inzicht komt in de punten waar het vakgebied nog in kan groeien. Door hiernaar te kunnen kijken zullen knelpunten aangepakt kunnen worden zodat DAI zal groeien in zijn professionaliteit. Naar aanleiding van het voorgaande rapport, de Sociale Analyse, naar voren is gekomen zullen de oplossingen gevonden worden op het gebied van communicatie en professionalisering. Daarnaast zal het AKR register nader onderzocht worden om te kijken wat men hierin kan verbeteren ten gunste van de sector DAI (de Haas, 2020). Dit alles zal gedaan worden aan de hand van een progressief voorstel. Het belang van dit voorstel zal onderbouwd worden aan de hand van de 5 missiewaarden binnen de Sociaal Pedagogische Hulpverlening. Bij deze missiewaarden wordt de doelgroep zo uitgebreid mogelijk betrokken. Demissiewaarden zijn als volgt:

- Visies op een waardevol leven
- Visies op veerkracht en weerbaarheid
- Visies op sociale cohesie en inclusie
- Visies op rechtvaardigheid
- Visies op sociale ongelijkheid

Wanneer deze knelpunten / problemen aangepakt worden kan DAI zijn welverdiende plek innemen in Nederland, zowel in de zorgsector als binnen de gehele samenleving.

6. De 5 missiewaarden als onderbouwing

Voordat er gekeken wordt naar de mogelijke oplossingen voor het professionaliseren van de sector Dog Assisted Interventions (DAI), zal het belang van de DAI onderbouwd worden aan de hand van de 5 missiewaarden binnen de Sociaal Pedagogische Hulpverlening (SPH). De onderbouwing door middel van de 5 missiewaarden zal gebeuren uitgaande van de meest voorkomende doelgroepen voor de DAI. Deze doelgroepen zijn ouderen met dementie, cliënten met autisme en visueel beperkten. Naast de uitwerking van deze doelgroepen zal er gekeken worden naar het belang van de DAI als beroepssector middels de missiewaarden. Om een doelgroep analyse te betrekken bij de missiewaarden en het vak DAI zal binnen elke missiewaarde de doelgroep waarbij het belang van de DAI het sterkst naar voren komt toegelicht worden. Zo ontstaat er een beeld met welke doelgroepen DAI te maken krijgt. Dit zijn voorbeelden om het tastbaar te maken maar het is echter zo omvangrijk dat het niet allemaal te noemen valt binnen dit rapport.

Waardevol leven

Bij deze missiewaarde wordt er gekeken naar ouderen met dementie.

De eerste missiewaarde die besproken zal worden zijn de visies op een waardevol leven. Binnen de beroepscode van de SPH luidt artikel 1: Bevorderen menselijke waardigheid (Van der Meij & Luttik, 2018). Een beroepscode beschrijft de gedragslijnen voor professioneel handelen en biedt een beroepsethisch kader voor het nemen van besluiten (Bagga, 2015). Dat het zorgen voor een waardevol leven bij de cliënten hierbij bovenaan de lijst staat laat de importantie hiervan duidelijk zien.

Waarden van de cliënt

Uit onderzoek naar kwaliteit van leven bij ouderen met dementie komt naar voren dat dit volgens de cliënten voor het grootste deel bepaald wordt door de waarden 'affectie', 'zelfwaardering', 'sociaal contact', 'plezier beleven aan activiteiten' en 'lichamelijke en geestelijke gezondheid' (Gerritsen et al., 2010). Uit onderzoek van het RIVM (2017) blijkt dat ouderen met dementie vaak niet tevreden zijn over de dagbesteding in verzorgingstehuizen. Dit wordt vooral gemerkt door het moeizaam uit bed krijgen van de cliënten en het vaak niet participeren tijdens de dagactiviteiten (RIVM, 2017). Aan de waarde 'plezier beleven aan activiteiten' wordt dus lang niet altijd voldaan.

Daarnaast is het voor de hulpverlening lastig om altijd aan de persoonlijke behoefte van de cliënt te voldoen en dit te combineren met de verzorging van de cliënten. Wat hieruit voortkomt is dat de cliënten vaak eenzaamheid ervaren en affectie of toenadering missen (Fine, 2019) (Van Os, 2010). De omschreven situatie beïnvloedt in negatieve mate de levenskwaliteit van ouderen.

Visies op waardevol leven

De Dijn (2020) omschrijft twee visies op menswaardig leven en sterven. Bij de eerste visie komen begrippen naar voren als levenskwaliteit, individuele autonomie en zelfmanagement. Bij de tweede visie staan gave, verbondenheid en elementaire menselijkheid centraal (de Dijn, 2020). Wanneer er gekeken wordt hoe DAI kan bijdragen aan een waardevol leven bij de cliënten, wordt hierbij de kwaliteit van leven als uitgangspunt gebruikt. Volgens de eerste visie van de Dijn moet de gemeenschap (de staat) erop toezien dat elk individu recht heeft op autonomie in functie van het streven naar levenskwaliteit. Een leven dat de moeite waard is, een leven met kwaliteit, betekent een leven met zo weinig mogelijk onaangename en zoveel mogelijk aangename en/of interessante ervaringen; in één woord een gelukkig leven (de Dijn, 2020). De interventie als omschreven hieronder past bij de eerste visie van de Dijn, omdat DAI bijdraagt aan een verbeterde levenskwaliteit.

Interventie

Hierna volgt een voorbeeld voor een interventie met betrekking tot de waarde 'affectie', die ouderen blijkbaar vaak missen tijdens hun verblijf in een verzorgingstehuis. Binnen de DAI in verzorgingstehuizen worden de honden voornamelijk ingezet als 'bezoekdieren'. Dit houdt in dat de ouderen met speciaal hiervoor opgeleide honden kunnen observeren en aaien. Dit alles gebeurt altijd onder leiding en toezicht van een 'handler', iemand die de hond begeleid en aanstuurt. De interventie ziet er in het kort als volgt uit. Wekelijks komt er een bezoektteam langs met 1 of meerdere honden. De ouderen zitten vaak in de gezamenlijke huiskamer en men kan ervoor kiezen om deel te nemen of juist niet. Het uitgangspunt van deze interventie is eigen keus, zowel met betrekking tot het participeren aan de interventie en zo ja, in welke mate. Ouderen kunnen ervoor kiezen om de hond voor zich te laten zitten waardoor ze de hond kunnen observeren, of dat de hond zijn kop op hun schoot legt waardoor ze de hond kunnen aaien. Een andere mogelijkheid is om de hond op de leuning van de (rol)stoel te laten springen waardoor de cliënt nog meer contact met de hond kan maken. Hoelang de cliënt dit wil en waar de behoeftes liggen is eveneens aan de cliënt zelf om te bepalen. Hetgeen wat deze interventie waardevol maakt is ten eerste dat de cliënt regie heeft over wat er gaat gebeuren. Daarnaast heeft de hond volle aandacht voor de cliënt, iets wat hulpverleners niet altijd kunnen bieden. Verschillende onderzoeken wijzen op het positieve effect van DAI bij ouderen met dementie. Zo schrijft Fine (2019) dat door het aaien van honden het cortisol gehalte in het bloed daalt en oxytocine, het 'gelukshormoon', wordt aangemaakt. Daarnaast kan de interactie met een dier de eetlust van de cliënten opwekken, zelfs als de interactie overdag was en het diner 's avonds (Fine, 2019). Hieruit blijkt dat honden soms toereikender kunnen zijn dan wij als mensen zouden willen of zelfs kunnen. DAI draagt dus in veel opzichten bij aan een waardevoller leven voor cliënten, onder andere bij mensen met dementie.

Veerkracht en weerbaarheid

Bij deze missiewaarde wordt er gekeken naar cliënten met autisme.

Naast het zorgen voor een waardevol leven bij cliënten is rekening houden met de veerkracht en weerbaarheid van hen ook een missiewaarde binnen de SPH. Van Dale omschrijft 'veerkracht' als de kracht van lichaam en geest om zich snel te herstellen. Weerbaarheid wordt omschreven als de mate waarin men gepaste tegenstand kan bieden. Kortom; een zekere creativiteit in het beantwoorden van uitdagingen en tegenslag met als gevolg dat de persoon terug kan veren in plaats van omvalt door tegenslag of druk (Duyndam, 2016).

Factoren cliënt m.b.t. veerkracht en weerbaarheid

Wat vaak voorkomt binnen de hulpverlening is dat de hulpverleners moeten werken volgens een dagprogramma. Voor cliënten met autisme is regelmaat en duidelijkheid zeker nodig, alleen wordt de nodige handelingsruimte van de cliënt hierbij soms uit het oog verloren. Een verlies van eigen kracht gaat vaak gepaard met een verlies van hoop wat kan leiden tot een langzaam verlies van motivatie om aan de dag te beginnen (Lemke, 2018). De weerbaarheid en de veerkracht van de cliënt neemt hierbij duidelijk af. Gevolg hiervan is dat de cliënt soms het bed niet meer uit wil komen of zich erg gaat verzetten tegen de hulpverlening. Voorbeeld hierover gaat over een cliënt van begin 20 met klassiek autisme, wonend op een woongroep. Bij klassiek autisme zijn er verschillende fases van alertheid te benoemen. Het gaat hierbij om fase 1 t/m 5:

- **Rust:** Volledige fysieke en mentale rustfase (slaap)
- **Wakker en ongericht actief:** Prikkel komen niet of nauwelijks binnen; in zichzelf gekeerd
- **Wakker en gericht actief:** Sprake van contact, communicatie, ontwikkeling en groei
- **Wakker en gespannen actief:** 1^e fase van overprikkeling; de spanning is te hoog
- **Emotionele ontlading:** 2^e fase van overprikkeling, contact is bijna niet meer mogelijk; driftbuien, blokkades etc.

(de Leeuw, z.d.)

Visies op veerkracht en weerbaarheid

Er zijn verschillende perspectieven op de veerkracht van de mens. Binnen de DAI sluit de cliëntgerichte benadering van Maslow en Rogers het beste aan. Binnen dit perspectief wordt de unieke manier waarop de client dingen beleeft staat centraal gesteld binnen de therapie (Weerman, 2016). Waarden die hierbij naar voren komen zijn gelijkwaardigheid en acceptatie. Wanneer er vanuit dit perspectief naar cliënten met autisme gekeken wordt, roepen overgangssituaties veel onzekerheid op. De cliënt met autisme ervaart een overgang op zijn of haar unieke manier. Volgens de cliëntgerichte benadering zou hier op ingespeeld moeten worden en op zulke momenten van veranderingen zou er dus iemand moeten zijn die de cliënt kan bijstaan. Dit is iemand die meedenkt vanuit de specifieke situatie van de persoon, die kennis heeft van de kwaliteiten en valkuilen van iemand (Teunisse, 2009). Wanneer degene weet van de ontwikkelingen op de verschillende levensgebieden van de cliënt, kan deze ook op gepaste wijze ondersteuning bieden.

Interventie

In de ochtend wordt voor de begeleiders van de cliënt vaak duidelijk in welke fase hij zit. Om de cliënt in een andere fase te krijgen is voor de hulpverlening erg lastig. Resultaat was dat de cliënt vaak niet naar de dagbesteding wilde en in bed bleef liggen, of juist woedeaanvallen kreeg omdat zijn spanning te hoog was. Wat honden perfect kunnen, is lichaamstaal lezen. Honden reageren puur op signalen en respecteren persoonlijke ruimte wanneer ze voelen dat dit nodig is (Fine, 2019). Hierdoor voelt de cliënt zich gelijkwaardig en geaccepteerd, wat ten grondslag ligt aan het verhogen van de veerkracht en weerbaarheid vanuit de cliëntgerichte benadering (Weerman, 2016). De interventie die bij deze cliënt ingezet wordt is als volgt:

De hond komt de cliënt ophalen en samen gaan zij naar de dagbesteding. Wanneer hond en cliënt samen zijn (uiteeraard onder begeleiding voor zowel de cliënt als de hond) kan de hond aanvoelen waar de cliënt behoefte aan heeft. Onderweg wordt er gestopt bij een veldje zodat hond en cliënt samen een balletje kunnen gooien of trappen. Wanneer de hond aanvoelt dat de cliënt niet of nauwelijks mentaal aanwezig is, zal de hond vragen om een balletje te gooien. Wanneer de cliënt dit niet wil of er geen aandacht voor heeft, duwt de hond uit zichzelf de bal in zijn handen waardoor de hond de cliënt uiteindelijk in beweging krijgt.

Voor de cliënt is er genoeg handelingsruimte en de hond kent zijn grenzen. Ze voelen elkaar precies aan en de hond weet instinctief waar de cliënt behoefte aan heeft.

De hond helpt de cliënt in dit geval met het vergroten van zijn veerkracht en weerbaarheid. De cliënt kan zichzelf door een sessie met de hond resetten en meer ontspannen de dag beginnen. Elke keer lukt het de hond om de cliënt óf een fase omhoog te krijgen mocht dit nodig zijn, óf om hem juist te laten zakken in zijn energie. Hierbij kunnen honden dus aanzienlijk meer betekenen dan hulpverleners in dit soort situaties.

Zorgen voor sociale cohesie en inclusie

Bij deze missiewaarde wordt er gekeken naar visueel beperkten.

Een gevarieerde samenleving, of anders gezegd een inclusieve samenleving, is een samenleving waar iedereen, ongeacht zijn of haar culturele achtergrond, sekse, leeftijd en talenten of beperkingen, tot zijn recht kan komen door op een gelijkwaardige manier deel te nemen aan de maatschappij (Bolsenbroek & Van Houten, 2010). Van der Klink is van mening dat participeren niet alleen een plicht maar ook een recht is. De samenleving moet volgens hem inclusief zijn en mensen de gelegenheid bieden deel te nemen op een wijze die ook voor hen zelf waarde toevoegt. (Van der Klink, 2016). Dit is iets waar de meerderheid van onze samenleving voor pleit, in de praktijk schiet de uitvoer hiervan echter vaak tekort. De meningen of een totaal inclusieve samenleving haalbaar is, zijn verdeeld. De zorg is vaak niet toereikend genoeg en om mensen met een beperking mee te nemen in het arbeidsproces is vaak lastig voor werkgevers (Meulenkamp et. al., 2015).

Factoren cliënt m.b.t. sociale cohesie en inclusie

Mensen met een visuele beperking krijgen dagelijks met allerlei uitdagingen te maken, hun beperking raakt veel levensterreinen en heeft daarmee grote gevolgen voor het dagelijks leven (Bartiméus Sonneheerdt, 2011). Volgens een onderzoek van Chia et al. (2004) ervaren mensen met een visuele beperking meer fysieke en mentale problemen (Allen, 2020). Het verminderde welzijnsgevoel is mogelijk te verklaren door de lagere participatie van mensen met een visuele beperking ten opzichte van mensen zonder visuele beperking (Van Aalst, 2018). Er kan dus niet gelijkwaardig meegedaan worden in de samenleving en dus is er een beperkte mate van inclusie voor deze doelgroep.

Visies op sociale cohesie en inclusie

Sociale cohesie en inclusie kan van twee kanten worden bekeken. Vanuit het perspectief van de persoon en vanuit het perspectief van de samenleving. Symbolisch interactionisten kiezen voor het perspectief van de persoon (leefwereldperspectief). Vanuit dit perspectief betekent inclusie dat op alle aspecten van het leven gelijkwaardig meegedaan kan worden in de samenleving. Men maakt gebruik van dezelfde scholen, sportclubs, verenigingen en gezondheidszorg als alle andere mensen en heeft iedereen gelijke rechten (Réparaz, 2017), (Bolsenbroek & Van Houten, 2010). Met betrekking tot de visueel beperkten is het door middel van DAI mogelijk om hen meer mee te laten draaien in de samenleving. Dit zal duidelijk worden aan de hand van onderstaande interventie.

Interventie

Uit onderzoek van het Koninklijk Nederlands Geleidehonden Fonds (KNGF) blijkt dat visueel beperkten na plaatsing van een blindengeleidehond meer gebruik maken van zelfstandig reizen zoals het openbaar vervoer, minder moeite hebben met sociale afspraken en over het algemeen genomen een betere kwaliteit van leven ervaren. Deze blindengeleidehonden staan altijd klaar voor de cliënten waardoor de cliënt meer vrijheid krijgt en zelfstandiger kan leven. Wanneer de cliënt naar buiten gaat zorgt de hond voor persoonlijke ruimte, overzicht en leidt de hond de weg. Uiteraard zal de cliënt zelf de weg moeten kennen maar de hond biedt letterlijk en figuurlijk een handvat voor de cliënt. Een hulpverlener kan dit nooit evenaren omdat zij onder andere vastzitten aan werktijden waardoor een cliënt door hen nooit 24 uur per dag begeleid kan worden. Visueel beperkten kunnen door deze honden op meer aspecten van het leven gelijkwaardig meedoen in de samenleving en er is dus sprake van een toegenomen mate van inclusie (Rouwenhorst & Van Helden, 2016) gezien vanuit het perspectief van de symbolisch interactionisten. Op deze manier kunnen DAI een enorme bijdrage leveren aan een inclusieve samenleving.

Sociale ongelijkheid

Bij deze missiewaarde wordt er gekeken naar cliënten met een verstandelijke beperking.

De van Dale omschrijft sociale ongelijkheid als de ongelijke verdeling van zaken die belangrijk worden geacht in een samenleving en de ongelijke waardering en behandeling van personen en groepen op basis van maatschappelijke positie en leefstijl. Ook rechten en plichten zijn niet gelijk verdeeld (Van Dale, z.d.) (ter Horst, 2008). Sociale ongelijkheid in Nederland is bijvoorbeeld zichtbaar bij mensen met een beperking. Veel van deze mensen hebben een afstand tot de arbeidsmarkt en ondanks de participatiewet van 2014 is het voor hen toch moeilijk om in een dezelfde mate mee te werken binnen de samenleving als mensen zonder een beperking (Borghouts – van de Pas, 2014).

Factoren cliënt m.b.t. sociale ongelijkheid

Binnen een verstandelijke beperking zijn er verschillende gradaties. Deze gradaties lopen van een licht verstandelijke beperking (IQ tussen 50-70) tot een zeer ernstige verstandelijke beperking (IQ onder de 20) (Rigter & Van Hintum, 2015). De probleembeelden bij deze doelgroep is sterk variërend, ook afhankelijk van het niveau van de cliënt. Een probleem wat zich voor kan doen bij mensen met een lichte verstandelijke beperking of een matige verstandelijke beperking kan zijn dat zij moeite hebben met overzicht en het snel druk en vol wordt in hun hoofd. Daarnaast worden mensen met een licht verstandelijke beperking vaak overschat (Rigter & Van Hintum, 2015).

Visies op sociale ongelijkheid

Er zijn verschillende visies op sociale ongelijkheid. Dit zijn het conservatisme, socialisme en liberalisme (Alexander, 2015). Bij het conservatisme wordt vaak de nadruk gelegd op de natuurlijke verschillen tussen mensen. Elk mens heeft volgens hen andere capaciteiten en daarom een andere rol in de samenleving. Het conservatieve mensbeeld wordt vaak uitgegaan van het oude zorgstelsel, waarin de zorgbehoevenden volgens hen afhankelijk zijn van een gevestigde 'elite' van zorgprofessionals die zich een monopolie hebben toegeëigend op het zorgen voor elkaar en mensen uit winst oogmerk zorgbehoevend houden (Houtman, 2000). Socialisten benadrukken juist de universele waarden, capaciteiten en behoeften die alle mensen op de wereld hebben. De stelling dat iedereen een aangeboren behoefte heeft aan zorg en dat alle mensen van nature sociale, solidaire en zorgzame wezens zijn, speelt bijvoorbeeld vaak op de achtergrond (Schut, 2003). De sector DAI benadert sociale ongelijkheid vanuit de liberale visie. De focus ligt hierbij op positief leren denken. Er wordt binnen deze visie gebruik gemaakt van coaching; om iemand op een positieve manier in zijn kracht te zetten. Binnen de DAI wordt er veel gebruik gemaakt van coaching. DAI is niet alleen voor mensen met een verstandelijke of lichamelijke aandoening. Wanneer mensen niet lekker in hun vel zitten, kan een interventie met een hond hierbij helpen. De liberalistische visie komt hierbij naar voren doordat het belang van het individu en de eigen kracht wordt benadrukt.

Interventie

DAI kan je hierbij inzetten door bijvoorbeeld elke week met de cliënt een wandeling te maken. Wat de hond hierbij biedt is rust, afleiding, de cliënt is in de buitenlucht en er is sprake van enthousiasme en onvoorwaardelijke liefde vanuit de hond. Cliënten kunnen hierdoor enorm opleven en na een wandeling is er een rust ontstaan binnen de gedachten van de cliënt. Hierdoor kan de week met een frisse start weer beginnen en kunnen hulpverleners vaak meer bereiken via gesprek omdat de cliënt er meer voor open staat (Fine, 2019). De hond biedt rust, zelfstandigheid, liefde en de mensen worden echt gezien door de hond. Dit zorgt ervoor dat deze mensen zich weer completer en meer mens voelen en zichzelf weer binnen de samenleving voelen. Het gevoel van sociale ongelijkheid wordt door de aanwezigheid van een hond die hiervoor opgeleid is verminderd.

Rechtvaardigheid

Vragen die een samenleving rechtvaardig maken, is vragen hoe de dingen verdeeld zijn die we belangrijk vinden: Inkomen en rijkdom, rechten en plichten, macht en mogelijkheden, ambten en eerbetoon. Een rechtvaardige samenleving verdeelt deze zaken op de juiste manier (Sandel, 2015).

Probleemsituatie onrechtvaardigheid

Bekeken vanuit een rechtvaardige samenleving heeft iedereen, en dus ook elke beroepssector, recht op bepaalde rechten en plichten, mogelijkheden en eerbetoon. Dit stuk loopt nu nog spaak binnen de sector DAI. Bepaalde grote organisaties zoals het KNGF krijgen nu wel steun van de overheid en dus erkenning, dit is echter bij de meeste organisaties werkzaam binnen DAI nog niet zo. Zij lopen tegen een gebrek van erkenning en bekendheid aan. Er zijn verschillende onderzoeken gedaan naar het effect van Animal Assisted Interventions en DAI. Blijkbaar is er nog een gebrek aan bewijs omdat de DAI als geheel nog geen rechtvaardige plek ingenomen of gekregen hebben binnen de samenleving in Nederland.

Visies op rechtvaardigheid

Er zijn verschillende benaderingen van rechtvaardigheid. Voorbeelden zijn de deugdethiek en het utilitarisme. Bij het utilitarisme stelt Hume dat iemand een goede handeling verricht als deze bijdraagt aan het algemeen nut, wat betekent het geluk en welzijn van alle mensen. Het doel is dat het grootst mogelijke geluk voor het grootst aantal mensen wordt bereikt (Van Tongeren, 2008). De deugdethiek gaat juist uit van het karakter van de persoon die iets doet. Deugdethiek stelt het krijgen van een gelukkig en deugdzaam leven als doel voorop en niet het beter maken van de maatschappij (Becker et. al., 2010). Wanneer DAI op beide benaderingen toegepast wordt, dus de beroepssector bekeken wordt vanuit het nut voor de gehele samenleving én voor het individu, zijn er verschillende dingen voor te zeggen. DAI draagt bij aan het algemeen nut voor de samenleving omdat het voor een uiteenlopende doelgroep effect kan hebben en meerwaarde kan bieden ten opzichte van de zorg die hulpverleners kunnen geven. Daarnaast kan DAI positieve effecten hebben op het individu wanneer de hond ingezet wordt bij een cliënt uit een van bovenstaande voorbeelden. De effecten zijn zichtbaar, de toepassing is alleen nog niet altijd optimaal, zoals beschreven wordt in het rapport 'Sociale Analyse'.

Interventie

Alle bovenstaande voorbeelden uitgewerkt aan de hand van de 5 missiewaarden van de Sociaal Pedagogische Hulpverlening laten zien dat DAI wel degelijk nut hebben en bijdragen aan een verbetering een waardevol leven, de veerkracht en weerbaarheid, de inclusie en de sociale ongelijkheid van de cliënten en dus de samenleving. Om DAI een rechtvaardige plek te geven in de samenleving is niet met één interventie te bereiken. In dit rapport worden verscheidene oplossingen aangedragen die gezamenlijk stappen kunnen bereiken om dit voor elkaar te krijgen. Als interventie bij deze missiewaarde zal het filmpje toegelicht worden, die in het laatste hoofdstuk van dit rapport beschreven staat. Er is namelijk een filmpje gemaakt welke gedeeld kan worden over dit rapport. Dit zodat men, binnen en buiten de sector DAI, op de hoogte komt van de stand van zaken. Dit rapport zal openbaar komen waardoor mensen die niet op de hoogte zijn van DAI hier weet van kunnen krijgen. Daarnaast zal er een landelijke informatiedag plaatsvinden aankomend jaar waarin mensen kennis kunnen krijgen van verschillende organisaties en personen werkzaam binnen de DAI. Dit is voor mensen zowel binnen als buiten de sector, om kennis te kunnen delen en verspreiden. Wanneer er meer mensen bereikt kunnen worden kan DAI ook algemeen bekender worden binnen Nederland. Dit kan op zijn beurt weer bijdragen aan een rechtvaardige plek binnen de samenleving voor DAI.

Conclusie

Binnen de bovenstaande missiewaarden worden verschillende situaties omschreven met verschillende doelgroepen. De doelgroepen lopen sterk uiteen en zo ook de interventies. Toch komt eigenlijk alles op hetzelfde neer: Een dier, in dit geval de hond, kan op sommige vlakken meer bieden dan een mens ooit zal kunnen. De basis die de hond heeft vanuit zijn instinct kan een directe hulp zijn voor iedereen in deze samenleving. Momenteel zijn wij als persoon zijnde ver van onze 'aard' geweken. Met taal en lichaamshoudingen wordt geprobeerd onze communicatie zo transparant mogelijk te maken maar dit lukt vaak niet. Er wordt niet altijd begrepen wat een cliënt voelt of bedoeld wanneer deze zich bijvoorbeeld niet met taal of expressief kan uitdrukken. Honden reageren puur en voelen dit vaak wel aan. Wanneer hiernaar gekeken durft te worden, kan er een stap gezet worden waardoor er dichterbij onszelf gekomen kan worden en er wordt geleerd te zien waar onze (on)bewuste behoeftes liggen.

De effecten van DAI worden dus zeker ondervonden, alleen is er nog een gebrek aan bekendheid en erkenning. Dit kan aangepakt worden door het vakgebied te professionaliseren. Door een opleiding ten grondslag te leggen van de uitvoering van het werk bijvoorbeeld, door de communicatie te verbeteren en door de interventies methodisch te gaan onderbouwen. Het AKR register is hier een goede start voor, mits hier nog mee aan de slag gegaan wordt om het beter bekend en beter werkend te maken. Hoe bovenstaande uitgevoerd zou kunnen worden en waarom, zal in het volgende hoofdstuk toegelicht worden.

7. Progressief voorstel

Professionaliteit gedefinieerd

Het vakgebied DAI moet dus geprofessionaliseerd worden. Maar wanneer is een vakgebied professioneel? Wat is professionaliteit precies? Het is niet zo eenvoudig om een definitie van professionaliteit te vinden. Het woord professionaliteit staat niet in Van Dale. De definitie 'professionaliteit' staat door Thesaurus omschreven als: 'Het deskundig en op een kwalitatief goede manier uitoefenen van het beroep waarbij de veiligheid en het welzijn van zowel mens als dier gewaarborgd wordt' (Thesaurus zorg en welzijn, 2012). De Jonge spreekt van drie domeinen binnen professionaliteit van een beroepsgroep. Eerst moet de sector verankerd zijn; het werkveld moet gepositioneerd zijn. Daarnaast moeten de werkzaamheden duidelijk zijn en de professional over expertise beschikken. Als derde domein moet de focus gelegd zijn; wat is de missie van het vakgebied en draagt de professional zijn verantwoordelijkheid hiervoor (de Jonge, 2015)?

Barten & de Boer hebben onderzoek gedaan naar wat men zelf onder professionaliteit verstaat. Volgens deze resultaten is men professioneel wanneer er resultaatgericht en gestructureerd gewerkt wordt en het werk overdraagbaar is aan anderen. Ook is zelfkennis een belangrijke factor en moet er volgens veel een gedegen opleiding gevolgd worden voor er professioneel gehandeld kan worden (Barten & de Boer, 2013).

Tijdens een interview met prof. dr. Marie-José Enders-Slegers, onder andere hoogleraar bij de Open Universiteit en President van I.A.H.A.I.O is er gevraagd wat zij onder professionaliteit van het vakgebied DAI verstaat. Ze gaf aan dat onderzoek één van de pijlers is om het vakgebied professioneel te ontwikkelen. Daarnaast benadrukte zij dat mensen eerst een professie moeten hebben binnen hun eigen vakgebied (bv. psycholoog, therapeut, logopedist etc.) en daar bovenop een studie hebben gedaan waarin men geleerd heeft om hoe zij dieren op een juiste manier in kunnen zetten. Alleen op deze manier kan de kwaliteit van het werkveld gewaarborgd blijven. Voordat een werkveld daadwerkelijk kan professionaliseren moeten de kwaliteitseisen duidelijk en toetsbaar zijn. Naast onderzoek en studies is transparantie en communicatie binnen de organisaties en mensen werkzaam binnen de DAI erg belangrijk. Wanneer er geen kennis gedeeld wordt, kan er ook maar moeilijk nieuwe kennis vergaard worden. Zo blijft het niveau steken en kan het vakgebied nooit de professionaliteit behalen die men wil.

Huidige situatie en ontwikkelingen

Effectenladder

In de Sociale Analyse is er gekeken naar het bewijs van de effectiviteit van DAI en in hoeverre hier nog stappen in gemaakt kunnen worden. Hiervoor is er gebruik gemaakt van de effectenladder (Van Yperen & Veerman, 2008). Conclusie hieruit is dat DAI effectief is in de praktijk maar nog niet bewezen effectief is. Momenteel zijn in de praktijk namelijk hiaten te vinden. De doelgroep en de interventie varieert, evenals de uitvoering hiervan en ook de uitkomsten. Daarnaast hebben de mensen werkzaam binnen de DAI zeer verschillende achtergronden, al dan niet aangevuld met een opleiding, cursus of training op het gebied van therapie met hulp van honden (Rapport Open Universiteit, 2017). Vanwege de grote genoemde verschillen in de praktijk van therapie met hulp van honden wordt op dit moment niet voldaan aan de nagestreefde kenmerken behorend bij het kwalificatieniveau potentieel, wat gelijk staat aan trede 4 en 5 van de effectenladder.

Onderzoek

Wat momenteel ondervonden wordt is dat er een gebrek is aan Nederlands onderzoek over de effectiviteit van DAI. Zoals Marie-José Enders-Slegers al benoemde is dit een van de voorwaarden om uiteindelijk te kunnen ontwikkelen tot een professioneel werkveld. In buitenlands onderzoek worden positieve resultaten gevonden (Fine, 2019) en Nederlandse onderzoeksresultaten komen binnenkort beschikbaar. Verschillende onderzoeken benadrukken dat de effecten op korte termijn positief zijn, maar zijn kritisch over de effecten op langere termijn (Fine, 2019) (Hofman, 2013). Zeker omdat er sprake is van een opkomende interventievorm, is het van belang om deze effecten goed te onderzoeken (Geerling, 2011).

Onlangs is er een proefschrift gepubliceerd over de klik tussen dieren en kinderen met Down en autisme. In dit onderzoek is door Richard Griffioen bewezen dat therapie met honden positieve effecten met zich meebrengt voor deze doelgroep (Griffioen, 2020). Dit was een begin van een reeks Nederlandse onderzoeken op dit gebied. Prof. dr. Enders-Slegers vertelde verder dat volgend jaar (2021) verschillende promovendi van haar een onderzoek afronden over de effecten van de DAI. Vanuit al deze onderzoeken kunnen de effecten beter onderbouwd worden.

AKR register

Zoals al eerder genoemd is, is in 2020 het AAI Kwaliteitsregister (AKR) opgericht. In het AKR kunnen alle beroepsmatige AAI beoefenaren zich aanmelden. Door registratie in het AKR maken zij aantoonbaar dat zij praktisch en theoretisch deskundig zijn en blijven (AAI-register, z.d.). Doel van dit register is om mensen die werkzaam zijn binnen AAI en deskundigheid bezitten over hun vakgebied én het dierenwelzijn te beoordelen op kennis, kunde en kwaliteit aan de hand van 3 verschillende levels. Deze bestaan uit vrijwilligers, handlers die in samenwerking met professionals of als zelfstandig team werken en professionals. Aan deze levels zitten verschillende voorwaarden verbonden waaraan voldaan moet worden om je te kunnen registreren. Op deze manier kunnen mensen zich gaan onderscheiden en weten mensen die DAI willen inzetten wie ze kwaliteit binnen halen. Een punt waar het nu nog op vastloopt is dat mensen bang zijn om zich te laten registreren. Een oorzaak hiervan is omdat ze bang zijn dat er misschien iets mankeert aan hun werkwijze of ze (nog) niet de goede opleiding gevolgd hebben. Enders-Slegers vertelt hierbij dat dit juist helemaal niet erg is. Ze meldt dat er ook overgangsregelingen zijn. Dit register ligt namelijk ten grondslag aan het professionaliseren van het vakgebied. Een ander punt waarop het momenteel spaak loopt is dat de ontwikkelingen niet door iedereen waargenomen worden. Er gebeurt veel wat niet wordt gezien; ontwikkelingen hebben tijd nodig en niet alles kan meteen openbaar verkondigd worden. Veel mensen zijn al tientallen jaren bezig met het op de kaart zetten van AAI en DAI en dit zal nog wel jaren duren geeft Marie-José aan. Voor mensen die buiten deze werkgroepen staan, is het lastig om te vernemen hoe het met de ontwikkelingen verloopt binnen het werkveld.

Ontwikkelingen

Naast het feit dat komend jaar verschillende onderzoeken gestart en afgerond worden op het gebied van bewijs van DAI en het AKR register wat zich volop aan het ontwikkelen is, zijn er ook nog andere ontwikkelingen bezig op het gebied van het professionaliseren van het werkveld.

Binnen Aeres Hogeschool komt er een lectoraat op het gebied van AAI, waarin ook de DAI prominenter aanwezig is.

Daarnaast is er op initiatief van de Raad voor Dierenaangelegenheden (RDA), het adviesorgaan van het ministerie voor Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV), de afgelopen jaren veel met het werkveld overlegd. Tijdens een bijeenkomst heeft een kleine groep mensen uit het werkveld een werkgroep gevormd om het welzijn van de dieren en de verdere professionalisering in de praktijk vorm te geven. Deze groep, onder de naam Werkgroep Dierenwelzijn in Dierondersteunde Interventies, is vanaf eind 2019 hard aan de slag gegaan. De werkgroep maakt, in nauw contact met het LNV en de RDA, een plan van aanpak ten behoeve van de welzijnsbewaking van dieren die worden ingezet in het professionele werkveld van assistentiehonden en dierondersteunde interventies. De werkgroep draagt zorg voor het formuleren van ethische richtlijnen, een door de branche gedeelde gedragscode, die het welzijn van dieren in dierondersteunde interventies moet waarborgen. Ook gaat deze werkgroep bezig met het oprichten van een overkoepelende branche- of beroepsvereniging die toeziet op het naleven van de afgesproken gedragscode en ethische richtlijnen.

8. Conclusie, oplossingen en aanbevelingen

Conclusie

Concluderend uit de huidige situatie en ontwikkelingen van het werkveld is het voor de meeste mensen, werkzaam of niet werkzaam binnen de DAI, niet duidelijk hoe het vakgebied ervoor staat. De communicatie binnen en vanuit de sector verloopt stroef. Uiteraard is het zo dat sommige ontwikkelingen eerst goedgekeurd moeten worden voor deze gedeeld mogen worden met de rest van het werkveld. Toch is het zaak dat er meer duidelijkheid ontstaat van hoe het werkveld er momenteel voor staat.

Wat iedereen binnen het werkveld beseft, is dat ze gezamenlijk stappen moeten ondernemen om DAI op de kaart te zetten. Die ontwikkelingen kun je niet in je eentje bereiken en veel mensen zijn bereid hiervoor aan de slag te gaan. De vraag is nu alleen nog: Hoe? Omdat er geen eensgezindheid heerst over wat er gebeurt binnen het werkveld qua ontwikkelingen weet niemand eigenlijk waar ze aan toe zijn. Voor het werkveld gezamenlijk aan de slag kan gaan, moeten mensen op de hoogte zijn van wat er nu gaande is. Er zijn verscheidene sites waarop veel informatie staat zoals AAIZO en IVA, maar deze sites zijn bij veel mensen niet helder. Er is nog geen overzicht over bijvoorbeeld recente ontwikkelingen en hoe mensen zich hiervoor kunnen inzetten. Naast dat de mensen binnen het werkveld op de hoogte blijven van de recente ontwikkelingen, is het voor de mensen die hierbuiten staan ook belangrijk. Momenteel komen mensen vaak via-via in contact met een organisatie om DAI in te zetten. Dit komt omdat DAI nog nauwelijks bekend is onder de mensen binnen de samenleving. Het werkveld is enorm in ontwikkeling maar hier heeft niemand weet van.

Oplossingen

Margot Swart, oprichter van CoHond, zag dit probleem ook al aankomen en wil graag een platform opzetten waar dit soort dingen duidelijk worden. Samen met Daphne Rademakers, oprichter van Herstel op Poten heeft zij getracht de brug te slaan tussen de werkgroepen en de mensen die bezig zijn met ontwikkelingen binnen het werkveld. Margot en Daphne zijn bezig om een site op te zetten, genaamd 'Zaak op poten', waarop de meeste informatie te vinden is over het werkveld en de recente ontwikkelingen. Zij gaan werken vanuit 2 kanten, Margot noemt dit de voor- en achterkant van de website. Aan de voorkant, beschikbaar voor iedereen, komt er een overzicht over de beschikbare bedrijven werkzaam binnen de DAI, de mogelijke opleidingen, scripties en nieuws over de recente ontwikkelingen. Aan de achterkant, waar een soort abonnement voor nodig zal zijn, komt 'inside information' te staan. Hierin staat deskundigheidsbevordering centraal wat gerealiseerd zal worden door bijvoorbeeld Webinars, online cursussen en interviews met professionals. Een site als deze is hard nodig om helderheid te verkrijgen binnen het werkveld DAI. Werkgroepen steunen dit nog niet onder het mom dat men het te prematuur vindt. De definiëring van het werkveld is nog niet rond volgens hen en daarom vinden ze het te vroeg om zo een site te kunnen steunen. Dit is iets waar steeds tegenaan gelopen wordt. Om stappen te kunnen maken zullen dit soort initiatieven juist gesteund moeten worden want van hieruit kan de bekendheid van het werkveld toenemen. Margot gaf aan dat ze zelf een groot netwerk hebben opgebouwd van waaruit mensen bereikt kunnen worden. Daarnaast wordt er een marketing strategie op losgelaten wat zorgt voor een grote verspreidingsmogelijkheid van de website, die nu nog in ontwikkeling is. De lancering van de site zal in 2021 plaatsvinden, en dit rapport zal mede ondersteunen om de site bekender en toegankelijker te maken.

Naast het promoten en steunen van sites zoals bovenstaande, is het ook belangrijk dat de website van het AKR register aangepakt wordt. De uitstraling van de site zoals hij nu is wordt als niet professioneel ervaren. Het is onoverzichtelijk, er staat informatie dubbel op en doorverwijzingen naar mensen die geregistreerd zijn is nog niet mogelijk. Om het werkveld duidelijk en toegankelijk voor iedereen te maken zal de website een andere uitstraling moeten krijgen. Er zal overzicht moeten komen over ten eerste de mensen die zich geaccrediteerd hebben en er zal doorverwezen moeten worden naar de sites van deze organisaties. Daarnaast moet het helder worden wat de AKR registratie voor mensen werkzaam binnen de DAI precies inhoudt en wie ermee samenwerken.

Het werkveld zal commerciëler gemaakt moeten worden. Dat momenteel veel diensten vrijwillig gebeuren, met name op het gebied van promoten, overzicht bieden en communicatie binnen het werkveld, geeft aan dat veel mensen willen dat er iets gebeurt en zij zich hiervoor willen inzetten. Toch zit er een keerzijde aan het werken met vrijwilligers. De vrijwilligers die zich hiermee bezig houden hebben grotendeels naast dit werk nog een fulltime baan. Dit betekent dat zij zich niet altijd vol kunnen inzetten omdat ze hiernaast nog andere verantwoordelijkheden dragen, vaak voor hun eigen bedrijf. Het werkveld zal commerciëler ingesteld moeten raken om echte stappen te kunnen ondernemen. Er zal gewerkt moeten worden met promotie, reclame, mailtjes, abonnementen etc. Vanuit hier kunnen professionals ook een vergoeding krijgen voor de taken die zij verrichten en zal het hele werkveld een boost krijgen.

Waar men daarbij tegenaan loopt is dat veel mensen er vaak nog iets voor terug willen hebben. Momenteel biedt het werkveld dit vaak nog niet, omdat zoals de werkgroepen het ook al zeggen, veel nog prematuur is. In de situatie waarin het werkveld momenteel verkeerd is het nog niet altijd mogelijk om er direct een zichtbare vergoeding voor te krijgen of resultaat te zien voor hetgeen waar men zich voor in zet. Zoals in bovenstaande alinea vermeld staat zal dit wel komen wanneer het werkveld zich commerciëler in zal gaan zetten. Hier is alleen natuurlijk wel een bepaalde inzet voor nodig voor mensen die werkzaam zijn binnen de sector. Juist de samenwerkingen moeten plaatsvinden nu het nog prematuur is, eens zullen er stappen ondernomen moeten worden. Daarom wordt er in dit rapport opgeroepen aan mensen werkzaam binnen de sector DAI om samen aan de slag te gaan. Om je in te zetten voor het werkveld, buiten de eigen bedrijven om. Samen valt er meer te bereiken dan alleen.

Ten slotte, wat in het volgende hoofdstuk uitgewerkt zal worden, zal er een filmpje gedeeld worden waarin dit rapport kort toegelicht zal worden en de oproep gedaan zal worden om samen de schouders eronder te zetten. Dit filmpje zal gericht zijn op zowel mensen binnen als buiten het werkveld. Dit om het werkveld te promoten, om door te verwijzen naar bestaande sites en sites in ontwikkeling zodat DAI algemener bekend kan worden in Nederland. De inhoud van dit filmpje en een link ernaar zal in het volgende hoofdstuk vermeld worden. Doel is om dit filmpje via Facebook, Instagram en andere sociale media te delen en het te plaatsen op verschillende websites.

Aanbevelingen

Naast bovenstaande oplossingen zijn er nog andere benaderingen om het werkveld prominent aanwezig te kunnen maken binnen de hulpverlening in Nederland. Er zijn momenteel 2 duidelijke aspecten waar de DAI op stuit waardoor het nog niet bekender is dan zou kunnen. Dit betreft de

kwantiteit van beschikbare onderzoeken binnen Nederland, naast het feit dat er bijna geen studies gericht zijn op DAI of AAI in zijn geheel.

De reden dat bijvoorbeeld veel verzekeringen DAI niet vergoeden, of bedrijven / mensen het niet snel inzetten, is dat er binnen Nederland nog bijna geen beschikbare onderzoeken zijn. Recentelijk, zoals ook vermeld in het progressieve voorstel, is er een onderzoek afgerond over de klik tussen dieren en kinderen met Down en autisme. Aankomend jaar zullen er nog een aantal onderzoeken gepubliceerd worden. Wanneer het aantal onderzoeken binnen Nederland vergeleken wordt met bijvoorbeeld onderzoeken binnen Amerika, loopt Nederland hier op achter. Om het werkveld echt beter bekend te kunnen maken en wetenschappelijk te kunnen verantwoorden is nader onderzoek naar de effecten van DAI zeker nodig.

Naast dat er geïnvesteerd zal moeten worden in het doen van onderzoeken, is het tweede punt waar het op spaak loopt het feit dat praktisch iedereen via-via binnenkomt in het werkveld. Wanneer een middelbare scholier na gaat denken over wat voor vervolgstudie hij of zij zou willen doen, is het werken met honden binnen de hulpverlening nog geen van die opties. Zelfs binnen een opleiding tot hulpverlener is de optie tot werken met honden nog nauwelijks mogelijk. Speltherapie, EMDR en bijvoorbeeld Rots en Watertraining zijn alom bekend binnen opleidingen als Social Work of maatschappelijke zorg en dienstverlening. De DAI komt hierin niet naar voren en docenten hebben ook geen weet van deze tak binnen de hulpverlening. Hoewel het een snel opkomend werkveld is die positieve effecten laat zien, is het nog praktisch niet opgenomen binnen studies. Dit is een punt van aandacht. Wanneer een interventie met behulp van honden positief werkt bij veel cliënten en dit vaker ingezet wordt, is het belangrijk dan men over de juiste kennis beschikt om de kwaliteit van het werk te kunnen blijven waarborgen. Hierin speelt een opleiding een van de grote rollen. Hogescholen kunnen hier zeker wat in gaan betekenen en vanuit dit rapport wordt dit ook als advies gegeven. In de toekomst zal het nodig zijn om de opleidingen tot DAI professional prominenter aanwezig te maken binnen verscheidene MBO en HBO opleidingen.

9. Filmpje

Als praktische interventie is ervoor gekozen om een filmpje te maken waarin dit rapport wordt toegelicht en de oplossingen worden aangedragen. Door middel van een filmpje kunnen er meer mensen bereikt worden, zowel binnen als buiten het werkveld DAI. Dit rapport op zichzelf heeft de oorzaken onderzocht, licht de knelpunten toe en heeft de mogelijke oplossingen onderzocht. Zoals echter ook in het filmpje naar voren komt (zie tekst bijlage), kan 1 iemand deze oplossingen niet doorvoeren. Hier is eensgezindheid voor nodig en men zal er samen de schouders onder moeten zetten. De intenties zijn er, de uitvoer wordt nog als spannend ondervonden. Wanneer er door het filmpje meer mensen bereikt worden, kan de informatie uit dit rapport gedeeld worden en zal ook dit meer mensen bereiken. Het filmpje is een laagdrempelige manier om het rapport te delen.

Dit filmpje zal onder andere op de facebook van Mandy van Laar gedeeld worden. Zij roept haar volgers op om dit verder te delen. Daarnaast vraag ik meerdere mensen werkzaam binnen de DAI met wie ik contact gelegd heb naar aanleiding van dit rapport om het op hun sociale media te delen. Ook zal het filmpje en het rapport op verschillende sites geplaatst worden zodat het altijd terug te lezen is.

Op deze manier kan hetgeen wat ondervonden is in dit rapport daadwerkelijk bijdragen aan een verbetering van de professionalisering van het werkveld en daarbij de erkenning en bekendheid laten toenemen van het vakgebied DAI.

10. Bijlage 1: Succesvolle interventies DAI

Voorbeeld 1:

Het eerste voorbeeld van een positief effect is dat een hond samen met de therapeut een jonge cliënt geleerd heeft om zelf te kunnen eten. Deze cliënt had een meervoudige beperking en kon eerst zelf niet eten met een lepel en wilde dit ook niet leren. De begeleiding kreeg dit ook niet voor elkaar en had daardoor de hulp van Dokter Snuffel gevraagd. De hond ging naast de cliënt op een verhoging staan en eerst heeft de cliënt de hond leren voeren met een lepel. Toen dit goed ging kreeg ze zelf door dat zij dus overweg kon met bestek en zij zelf de regie had. Volgende stap was voor de hond om haar te voeren met een lepel, dit was van tevoren aangeleerd door de hond. Omdat de hond niet oordeelde en geduld had met haar, kon ze dit accepteren en zo werd het eten voor haar interessant en leuk. De laatste stap was dat de cliënt doorkreeg dat ze dus ook zichzelf eten kon geven met de lepel. Binnen een aantal sessies is het dus mede door de hond gelukt om te cliënt zelf, met plezier, te laten eten.

Voorbeeld 2:

Het tweede voorbeeld is van een cliënt, een jong meisje. Het meisje kon wel zelf bewegen maar niet zelf haar tanden poetsen en haar haren kammen etc. De begeleiding liep er tegenaan dat zij dit ook niet zonder moeite konden doen en het meisje blokkeerde eigenlijk steeds meer. Er is toen besloten om DAI in te zetten voor deze cliënt. Opvallend was toen de hond binnenkwam, deze een paar meter voor het meisje tot stilstand kwam. De therapeut die de hond begeleidde nam dit meteen in zich op en kwam tot de conclusie dat deze cliënt een grote persoonlijke ruimte had. De hond voelde deze direct aan en accepteerde het. De begeleiders kwamen altijd 'zomaar' in haar persoonlijke ruimte en gingen bijvoorbeeld haar haren borstelen, zonder dat dit meisje dit kon verwoorden of kon zeggen dat ze het niet prettig vond. Mensen voelen dit niet altijd aan, honden wel. Het gedrag van de hond liet dus heel duidelijk zien dat dit meisje haar ruimte nodig had. Toen dit duidelijk was en het meisje zich gerespecteerd voelde, kon de hond dichterbij komen en waren er geen problemen. Toen de begeleiding dit is gaan toepassen, dus door meer afstand te nemen en de cliënt de ruimte te geven, waren het haren borstelen en de tanden poetsen geen probleem meer.

Voorbeeld 3:

Voorbeeld 3 gaat over een vrouw met angst voor honden. Deze vrouw was in de 40 en had in haar leven nog nooit een hond aangeraakt of geaaid. Ze liep altijd met een grote boog om honden heen en vermeed losloopgebieden. Omdat ze dit toch wel lastig vond heeft ze gebruikt gemaakt van DAI om van haar angst af te komen. Allereerst is er gekeken naar de aard van haar angst; waar kwam het vandaan? Hieruit bleek dat ze het gedrag van honden niet begreep en dit niet kon inschatten. Ze is samen met een therapeut en 2 honden op pad gegaan en tijdens het lopen is het gedrag van de honden geobserveerd en toegelicht. Veel dingen werden vanuit haar verkeerd ingeschat en ze werd emotioneel van het feit dat ze zoveel gemist had in haar leven op dit vlak. Binnen 2 sessies gaf ze zelf aan dat ze een hond wilde aaien, al vond ze het nog heel spannend. Samen met een begeleider is ze op de grond gaan zitten en heeft ze huilend een hond geaaid. Op een gegeven moment zakte de spanning en kwam ze tot rust, wat ook direct merkbaar was aan de hond. Momenteel durft de vrouw gewoon langs honden te lopen en honden die ze kent aan te halen.

Voorbeeld 4:

Volgend voorbeeld is van een cliënt die in een rolstoel zit en een meervoudige beperking heeft. Ze kan niet praten en beweog ook eigenlijk bijna niet. De begeleiding wist niet meer wat zij konden doen om haar te motiveren en zo ver te krijgen om wat actiever te worden en tot beweging te komen. Dit was voor hen de reden om DAI in te zetten. De hond werd op een verhoging naast de rolstoel gezet en het volgende gebeurde: De hond bleef het meisje aanstaren, minutenlang, tot het meisje begon te schaterlachen. De begeleiding had dit nog nooit meegemaakt en wist niet wat hen overkwam. Wat de hond blijkbaar feilloos aanvoelde was dat deze meid erkenning nodig had, dat ze het gevoel nodig had dat ze gezien werd. Dit was voor haar genoeg om los te komen. De begeleiding kwam erachter dat zij inderdaad altijd iets wilde van het meisje, vind maar eens de tijd om gewoon een paar minuten naast elkaar te zitten en gewoon te erkennen dat je samen bent en niks van elkaar verwacht. Hier liep het meisje in vast, omdat ze altijd iets moest van de begeleiding. De hond had dit direct door en gaf haar de erkenning die ze nodig had. Toen de begeleiding dit doorhad konden ze deze cliënt met rust benaderen en zijn ze stappen verder gekomen in het activeren van de cliënt.

Voorbeeld 5:

Het laatste voorbeeld gaat over leeshonden. Want wat doen leeshonden eigenlijk? Leeshonden ondersteunen het kind om (beter) te leren (voor)lezen. Vaak durven kinderen niet hardop te lezen want bewust of onbewust, oordelen wij als mens zijnde. Het kind kan hierdoor dichtslaan of onzeker worden. Wanneer je honden inzet, komt er een ontspanning bij het kind van waaruit zij vaak wél durven voor te lezen. Een hond kan een luisterend oor bieden en steun geven aan het kind waardoor de hond een educatief ondersteunende functie kan hebben in dit geval.

11. Bijlage 2: Interviewvragen deelvraag 2

- Even kort voorstellen (Bedrijf, werkzaamheden etc)

- Hoe ben je in aanraking gekomen met DAI?

- Wat is voor jou de meerwaarde van DAI? (Wat merk je ervan, waarom doe je dit werk)

- Ik doe dus onderzoek naar de erkenning van het vak, wat merk jij hiervan? (De waardering van de werkzaamheden die je verricht, hoe je meegenomen wordt in het proces bij de cliënten, of jij / de werkzaamheden serieus genomen worden etc)

- Waar haal jij de kennis vandaan? (cursussen, zelfstudie, autodidactisch etc.)

- Ben je (goed) op de hoogte wie er nog meer werken met DAI en zo ja, hoe?

- Heb je om je werk heen contact met andere organisaties / instellingen waarmee je kennis deelt of kan sparren? Zo ja, hoe en hoe vaak wordt dit gedaan?
-

12. Bijlage 3: Tekst filmpje

Mijn naam is Julia de Haas, ben 22 jaar en studeer Sociaal Pedagogische Hulpverlening aan Hogeschool Windesheim te Zwolle. Momenteel zit ik in mijn laatste jaar van de opleiding en ben ik bezig met mijn scriptie. Deze doe ik uit opdracht van Dokter Snuffel, waar Mandy van Laar de eigenaar van is. Hetgeen waar ik mij binnen deze scriptie op richt zijn de 'Dog Assisted Interventions' of DAI. Dit is een verzamelnaam voor iedere vorm van therapie, coaching of activiteit ondernomen met behulp van honden. Het uiteindelijke doel van de interventie is om vooruitgang te krijgen in de gezondheid of het functioneren van een persoon op welk vlak dan ook. DAI is momenteel geen beschermd beroep, dit wil zeggen dat iedereen het uit mag voeren. De doelgroep bij DAI, evenals de toepassingen, lopen sterk uiteen. Toch komt eigenlijk alles op hetzelfde neer: Een dier, in dit geval de hond, kan op sommige vlakken meer bieden dan een mens ooit zal kunnen. De basis die de hond heeft vanuit zijn instinct kan een directe hulp zijn voor iedereen in deze samenleving.

DAI is een zeer snel groeiende sector; het aantal activiteiten rondom dier ondersteunende interventies is de laatste jaren gestegen en het onderwerp is ook bij de media in beeld. Toch zijn veel mensen in Nederland niet op de hoogte van het bestaan van DAI of de meerwaarde ervan. Ook is het zo dat DAI binnen de sociale studies als Social Work nog niet meegenomen wordt. Daarnaast wordt de erkenning van het werk als minimaal ondervonden door mensen die binnen het vakgebied werken en wordt het als lastig ervaren om bekendheid te creëren. Daarbij komt ook dat DAI een individualistisch werkgebied is; kennis wordt zelfden gedeeld en men staat weinig in verbinding met elkaar. Veel mensen plaatsen vraagtekens bij de meerwaarde van DAI of mensen denken dat elke hond hiervoor gebruikt kan worden hoewel dit verre van waar is.

Gevolg van dit alles is dat DAI therapeuten niet gezien worden als serieuze discipline en niet betrokken worden bij de begeleiding en behandeling van de cliënt.

De centrale vraag binnen het uitgevoerde onderzoek is hoe ervoor gezorgd kan worden dat de meerwaarde van DAI beter bekend raakt. Door middel van het uitvoeren van praktijk- en literatuuronderzoek is er een beeld gekomen over de erkenning en bekendheid van het vak en waar het nog misloopt.

Vanuit het werkveld zijn de intenties er zeker om het vak op grote schaal uit te voeren en daarbij brengt het werk positieve effecten met zich mee. Toch loopt het momenteel ergens spaak. Interviews met aanbieders van interventies tonen dat er in de branche een beweging en verlangen bestaat tot professionalisering.

Als gevolg hiervan is vanaf 2020 het Animal Assisted Interventions-kwaliteitsregister, of kortweg het AKR, opengesteld. Door registratie in het AKR wordt aantoonbaar dat zij praktisch en theoretisch deskundig zijn en blijven. Knelpunt bij dit register is alleen dat het nog niet algemeen bekend is. Het kost geld om je in te schrijven en voor degenen die DAI uitvoeren is het voordeel hiervan nog niet duidelijk. Logische gevolg hiervan is dat dus bijna niemand zich inschrijft waardoor het ook niet op gang komt en de professionaliteit van het werkveld voor buitenstaanders op de achtergrond blijft.

Het gebrek aan professionaliteit of de uitstraling ervan is iets wat steeds terugkeert. Daarom is er als tweede vraag in het rapport onderzocht hoe ervoor gezorgd kan worden dat het vakgebied DAI geprofessionaliseerd kan worden.

Één van de pijlers van professionaliteit is onderzoek. In buitenlands onderzoek naar de effecten van DAI worden positieve resultaten gevonden maar van Nederlands onderzoek is nog geen of weinig sprake. Daarbij is er nog geen onderzoek op langere termijn beschikbaar, waardoor blijvend effect niet vast te stellen is.

Naast het uitvoeren van onderzoek is het belangrijk dat mensen eerst een professie hebben binnen hun eigen vakgebied zoals psycholoog of therapeut, en daarbovenop een studie hebben gedaan waarin men geleerd heeft hoe zij dieren op een juiste manier in kunnen zetten. Alleen op deze manier kan de kwaliteit van het werkveld gewaarborgd blijven. Wat hierbij zou kunnen helpen is dat hogescholen hier aandacht gaan besteden om dit werkveld mee te nemen binnen studies.

Met betrekking tot het AKR register zijn mensen momenteel nog bang om zich te laten registreren. Oorzaak hiervan is omdat ze bang zijn dat er misschien iets mankeert aan hun werkwijze of dat ze nog niet de goede opleiding gevolgd hebben. Vanuit het werkveld wordt juist gezegd dat dit helemaal niet erg is en er wordt opgeroepen om uit dit kokerdennen te komen en jezelf kwetsbaar op te durven stellen.

Een ander punt waarop het momenteel spaak loopt is dat de ontwikkelingen niet door iedereen waargenomen worden. Het is niet duidelijk hoe het vakgebied ervoor staat. De communicatie binnen en vanuit de sector verloopt stroef. Uiteraard is het zo dat sommige ontwikkelingen eerst goedgekeurd moeten worden voor deze gedeeld kunnen worden met de rest van het werkveld. Toch is het zaak dat er meer duidelijkheid ontstaat van hoe het werkveld er momenteel voor staat.

Wat iedereen binnen het werkveld beseft, is dat ze gezamenlijk stappen moeten ondernemen om DAI op de kaart te zetten. De vraag is nu alleen nog: Hoe? Voor het werkveld gezamenlijk aan de slag kan gaan, moeten mensen op de hoogte zijn van wat er nu gaande is. Naast dat de mensen binnen het werkveld op de hoogte blijven van de recente ontwikkelingen, is het voor de mensen die hierbuiten staan ook belangrijk. Momenteel komen mensen vaak via-via in contact met een organisatie om DAI in te zetten. Dit komt omdat DAI nog nauwelijks bekend is onder de mensen binnen de samenleving. Het werkveld is enorm in ontwikkeling maar hier heeft niemand weet van.

Er is initiatief genomen om een site op te zetten waarin getracht is de brug te slaan tussen alle betrokken partijen. Op deze site komt de meeste informatie over het werkveld en de recente ontwikkelingen ervan. De lancering van deze site vindt plaats in 2021 en meer informatie hierover is te vinden in het rapport.

Naast het promoten en steunen van sites zoals bovenstaande, is het ook belangrijk dat de website van het AKR register aangepakt wordt. Er zal overzicht moeten komen over ten eerste de mensen die zich geaccrediteerd hebben en er zal doorverwezen moeten worden naar de sites van deze organisaties. Daarnaast moet het helder worden wat de AKR registratie voor mensen werkzaam binnen de DAI precies inhoudt en wie ermee samenwerken.

Daarnaast zal het werkveld commerciëler gemaakt kunnen worden. Dat momenteel veel diensten vrijwillig gebeuren geeft aan dat veel mensen willen dat er iets gebeurt en zij zich hiervoor willen inzetten. Toch zit er een keerzijde aan het werken met vrijwilligers; omdat zij naast hun vrijwillige hulp nog een andere baan hebben kan het soms lang duren voor iets doorgevoerd kan worden.

Voor verdere informatie en verdieping wil ik je graag doorverwijzen naar het rapport dat onlangs online is gezet. De link hiervoor vind je onder dit filmpje. Dit filmpje is gericht op zowel mensen binnen als buiten het werkveld. Dit om het werkveld te promoten zodat DAI algemener bekend kan worden in Nederland. De vraag is dus ook of jullie dit filmpje willen delen, via de sociale media of andere kanalen zodat we meer mensen kunnen bereiken. Met dit filmpje doe ik een oproep aan jullie om samen de schouders eronder te zetten.

13. Bibliografie

- AAI-Kwaliteitsregister (z.d.). *Over het AKR: Het AAI-kwaliteitsregister (AKR)*. Geraadpleegd op 22-09-2020 via <https://aaregister.nl/>
- Alexander, J. (2015). *The major ideologies of liberalism, socialism and conservatism*. *Political Studies*, 63(5), 980-994.
- Allen, P. M. (2020). *SARS-CoV-2 self-isolation: recommendations for people with a vision impairment*. Geraadpleegd op 01-11-2020 via https://www.nature.com/articles/s41433-020-0917-x?error=cookies_not_supported&code=8ccb637a-b3fa-48e2-b2d7-f5ced0905fbc
- Bagga, S. (2015). *Beroepscode is een teken van professionalisering: Beroepscode*. *Maatwerk*. 16(6), 34-35.
- [Barten, M. & de Boer, M. \(2013\). *Samen op weg naar professionalisering: Een onderzoek naar mogelijke interne en-/of externe samenwerkingsverbanden om het werkveld paardencoaching te professionaliseren*. Geraadpleegd op 10-11-2020 via file:///C:/Users/julia/Downloads/file_2.123436_001%20\(1\).pdf](#)
- BartiméusSonneheerdt Vereniging. (2011). *Feiten & cijfers over blind of slechtziend zijn*. BartiméusSonneheerdt.
- [Becker, M., Hoekstra, A., Karssing, E., Niessen, R. & Van Tongeren, P. \(2010\). *Deugdethiek en integriteit: Achtergronden en aanbevelingen*. Assen: Koninklijke Van Gorcum BV.](#)
- Bolsenbroek, A. K., & van Houten, D. J. (2010). *Werken aan een inclusieve samenleving: Goede praktijken*. Amsterdam: Boom Lemma.
- Borghouts - van de Pas, I. W. C. M. (2014). *De gevolgen van de voorgenomen Participatiewet voor jonggehandicapten*. *TRA: Tijdschrift recht en arbeid*, Jaargang 6 juni/juli 2014(6/7), 10-16.
- Chia, E. M., Wang, J. J., Rochtchina, E., Smith, W., Cumming, R. R., & Mitchell, P. (2004). *Impact of bilateral visual impairment on health-related quality of life: The Blue Mountains Eye Study*. *Investigative Ophthalmology and Visual Science*, 45(1), 71-76.
- De Dijn, H. (2014). *Biopolitiek: over de beheersing van leven en dood = Christen Democratische Verkenningen*, Lente 2014, Boom Tijdschriften, 59-66.
- De Haas, J. (2020). *Sociale Analyse : Onderzoek naar het bekend maken en naar buiten brengen van de meerwaarde van Dog Assisted Interventions (DAI)*.
- De Hollander, E. L., Milder, I. E. & Proper, K. I. (2015). *Beweeg- en sportgedrag van mensen met een chronische aandoening of lichamelijke beperking*. Geraadpleegd op 02-11-2020 via <https://rivm.openrepository.com/handle/10029/557193>
- [De Jonge, E. \(2015\). *Beelden van de professional*. Delft: Uitgeverij Eburon.](#)
- De Leeuw, B. (z.d.). *Inzicht in autisme: Fasen van alertheid bij autisme*. Geraadpleegd op 27-10-2020 via <http://www.praktischautisme.nl/site/wp-content/uploads/2011/11/Fasen-van-alertheid-bij-autisme.pdf>
- Duyndam, J. *Veerkracht, een bijdrage aan de theorievorming*. *Geron* 18, 58-61 (2016).

Enders-Slegers, M.J. (2013). *Antrozoölogie: (over)leven met dieren*. Geraadpleegd op 11-08-2020 via https://www.ou.nl/documents/40554/57422/Oratieboekje_Antrozoologie.pdf/6cc13dd3-77b9-4989-b76e-6338d06c5b7d

Fine, A. (2019). *Handbook on Animal-Assisted Therapy: Foundations and Guidelines for Animal-Assisted Interventions*. Amsterdam: Elsevier Science Publishing Co Inc

Geerling, A. (2011), *Het paard als partner, Een inventarisatie van paardondersteunde interventies*
Gerritsen, D. L., Dröes, R.M., Ettema, T.P., Boelens, E., Bos, J., Meihuizen, L., de Lange, J., Schölzel-Dorenbos C. J. M. & Hoogeveen, F. (2010). *Kwaliteit bij leven bij dementie: Opvattingen onder mensen met dementie, hun zorgverleners en in de literatuur*. Tijdschrift voor Gerontologie en Geriatrie. 41, 241-255.

Griffioen, R. (2020). *Therapie met dieren: de klik tussen dieren en kinderen met Down en autisme*. Open Universiteit. Geraadpleegd op 17-11-2020 via <https://www.ou.nl/-/de-klik-tussen-dieren-en-kinderen-met-down-en-autisme>

Hofman, L. (2013). *Therapie met hulp van paarden: Een experiencebased praktijk?* Geraadpleegd op 10-11-2020 via <https://www.kickersteyn.nl/wp-content/uploads/2015/02/Masterthesis-Therapie-met-hulp-van-paarden-ZorgPKs-Lisan-Hofman.pdf>

Houtman, D. (2000). *Een blinde vlek voor cultuur: Sociologen over cultureel conservatisme, klassen en moderniteit*. Uitgeverij Van Gorcum.

Lemke, I. (2018). *Autisme is een isme: Essays over autisme*. Oud-Turnhout (België): Gompel&Svacina

Meulenkamp, T., Waverijn, G., Langelaan, M., van der Hoek, L., Boeije, H. & Rijken, M. (2015). *Deelname aan de samenleving van mensen met een beperking, ouderen en de algemene bevolking: Tabellenbijlage participatiemonitor 2015*. Geraadpleegd op 01-11-2020 via <https://www.narcis.nl/publication/RecordID/publicat:1002693>

Open Universiteit (2017). *OU hooqleraar neemt initiatief voor landelijke richtlijnen honden in gezondheidszorg*. Geraadpleegd op 22-09-2020 via <https://www.ou.nl/-/ou-hoogleraar-neemt-initiatief-voor-landelijke-richtlijnen-honden-in-gezondheidszorg>

Repáraz, L.P. (2017). *Diversiteit in de samenleving*. Van Gorcum: Assen.

Rigter, J. & van Hintum, M. (2015). *Ontwikkelingspsychopathologie bij kinderen en jeugdigen: een inleiding*. Bussum: Couthino

RIVM (2017). *Zorgboerderijen als innovatieve zorgomgeving voor mensen met dementie, welke elementen kunnen worden overgenomen?* Geraadpleegd op 25-10-2020 via file:///C:/Users/julia/Downloads/Factsheet%20zorgboerderijen%20als%20innovatieve%20%20zorgomgeving_20170717.pdf

Rouwenhorst, P. & Van Helden, B. (2016). *Kwaliteit van Leven (QoL) als gevolg van een blindengeleide hond*. Geraadpleegd op 01-11-2020 via https://geleidehond.nl/storage/configurations/geleidehondnl/uploads/content/file/kngf-geleidehonden-kwaliteit-van-leven-2016_1499187395.pdf

Sandel, M. J. (2015). *Rechtvaardigheid: Wat is de juiste keuze?* Utrecht: Ten Have.

Schut, F. T. (2003). De zorg is toch geen markt. *Laveren tussen marktfalen en overheidsfalen in de gezondheidszorg*.

[Ter Horst, J. \(2008\). *Social work in Europe*. Amersfoort: ThiemeMeulenhoffbv](#)

Teunisse, J. P. (2009). *Weerbaar bij veranderingen: naar een levensloopbenadering voor mensen met een autisme spectrum stoornis*. Arnhem: Han University Press.

Van Aalst, J. W. (2018). *De Invloed van Onderwijs, Verstedelijking, Zelfwaardering en Ernst Visuele Beperking op Sociale Participatie bij Jongvolwassenen met een Visuele Beperking*. Geraadpleegd op 01-11-2020 via <https://www.mentorsupport.nl/content/mthese-janneke-van-aalst.pdf>

van der Klink, J. (2016). *Participatie voor iedereen kan alleen bij een inclusieve samenleving*. TBV – Tijdschrift voor Bedrijfs- en Verzekeringsgeneeskunde 24, 250–251.

Van der Meij, M. & Luttik, E. (2018). *Beroepscode voor de sociaal werker*. Geraadpleegd op 25-10-2020 via <https://www.sociaalwerk nederland.nl/?file=15783&m=1521200969&action=file.download>

Van Os, H. (2010). *Zorgverlening aan dementerende ouderen volgens het Planetree zorgconcept: Een kwalitatief onderzoek onder zorgverleners*. Geraadpleegd op 25-10-2020 via <file:///C:/Users/julia/Downloads/Afstudeerwerk%20-%2017%20september%202010%20-%20H.%20van%20Os.pdf>

Van Tongeren, P. (2008). *Vier typen van ethische theorie: Een encyclopedisch overzicht*. Woorden & daden: Een inleiding in de ethiek, 173-180.

Van Yperen, T., Veerman, J.W. & Bijl, B. (2017). *Zicht op effectiviteit: Handboek voor resultaatgerichte on*